

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Dəm qazı can almaqda davam edir - "səssiz terror"u necə durduraq...
yazısı səh.14-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 8 yanvar 2024-cü il Bazar ertəsi № 1 (8374) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Seçkiyə bir ay qalmış: İddiaçılar üçün son gün - bülletendə kimlər qalacaq?

Namizədin qeydə alınması ilə bağlı sənədlərin MSK-ya təqdim edilməsi üçün ayrılan müddət bu gün başa çatır

yazısı səh.5-də

Dövlət Departamenti erməni tələsinə düşüb-qərəzli hesabat Bakıdan cavablar

yazısı səh.7-də

BMT Azərbaycanın iqtisadi artım proqnozunu açıqladı

yazısı səh.14-də

"Məktəbli qızlarını nişanlanmağa məcbur edənlər cinayət məsuliyyətinə cəlb olunmalıdır" - təklif

yazısı səh.15-də

Müdafiə nazirinin sabiq müavini 15 milyonluq mənimləmədə suçlanır

yazısı səh.10-də

Rusiya Ukrayna müharibəsində qalib gələrsə...

yazısı səh.12-də

Ölkəni bürüyən virus - COVID, qızılca, yoxsa...

yazısı səh.11-də

Prorektorun qətli ilə bağlı məhkəmə başladı - ilgincliklər

yazısı səh.13-də

Qaradağda əməliyyat - maşında külli miqdarda narkotik tapıldı

yazısı səh.4-də

Azərbaycanda istehlakçıları zəhərləyənlər - saxta istehsalçıların cinayətləri

yazısı səh.13-də

SÜLH MÜQAVİLƏSİ BU AY İMZALANACAQ? - 2024-ÜN "YOL XƏRİTƏSİ"NDƏ NƏ VAR...

Türkiyə-ABŞ danışıqlarında da Azərbaycan-Ermənistan münasibətləri əsas müzakirə mövzularından biri oldu; davamında nələri gözləməli? Ekspertlərdən fərqli açıqlamalar

yazısı səh.9-də

"Dollar bahalaşacaq" iddiasının real əsası varmı - təhlil

Hökumət və beynəlxalq qurumların mövqeyi uzlaşır - məzənnə...

yazısı səh.6-də

Muxtar Babayev COP29-un Prezidenti müəyyən edildi

yazısı səh.7-də

Kamran Əsədov: "Tədris programında dərsliklər orta məktəb üçündür və ali məktəblərə qəbul olmağa imkan vermir"

yazısı səh.3-də

Ərdoğan Blinkenə nə dedi - ABŞ dövlət katibini Türkiyəyə gətirən səbəblər

yazısı səh.8-də

Mərkəzi Bankda yüksək vəzifəyə təyinatlar

Azərbaycan Mərkəzi Bankının (AMB) Hüquq departamentinin direktoru Rəna Məlikova vəzifəsindən azad olunaraq qurumun baş direktoru təyin olunub.

Bu barədə AMB məlumat yayıb. Məlumatla görə, onun əvvəlki vəzifəsinə hələ ki, təyinat olmayıb.

Bundan başqa, indiyə qədər AMB sədrinin müşavirləri olan Rəşad Məmmədov və Şahin Mahmudzadə də baş direktor təyin ediliblər.

Bununla da, qurumun baş direktorlarının sayı 9-a çatıb.

İtaliya XİN başçısı Aİ-ni öz ordusunu yaratmağa çağırır

İtaliyanın xarici işlər naziri Antonio Tayanı Avropa İttifaqını öz ordusunu yaratmağa çağırır.

APA xəbər verir ki, bu barədə İtaliyanın XİN rəhbəri "La Stampa"ya müsahibəsində danışıb.

Antonio Tayanı bildirib ki, Avropa İttifaqı sülhün qorunmasında və münaqişənin qarşısının alınmasında rol oynaya biləcək öz vahid ordusunu yaratmalıdır.

"Dünyada sülhmeramlı olmaq istəyirik, Avropa ordusuna ehtiyacımız var. Bu, effektiv Avropa xarici siyasətinə malik olmaq üçün əsas şərtidir", o, müsahibəsində bildirib.

Tayanı qeyd edib ki, müdafiə sahəsində daha sıx Avropa əməkdaşlığı onun rəhbərlik etdiyi "Forza Italia" partiyası üçün prioritetdir.

"ABŞ, Çin, Hindistan, Rusiya kimi güclü oyunçuların - Yaxın Şərqdən Hind-Sakit Okeana qədər böhranların olduğu bir dünyada - İtaliya, Almaniya, Fransa və ya Sloveniya vətəndaşlarını yalnız artıq mövcud olan bir ittifaq qoruya bilər - Avropa İttifaqı", - o əlavə edib.

Aİ ölkələri müdafiə sahəsində daha yaxından əməkdaşlığı Rusiyanın iki il əvvəl Ukraynaya genişmiqyaslı hərbi müdaxiləsindən sonra siyasi gündəmə gəlib.

Bununla belə, söylər daha çox NATO-nun genişlənməsinə və bu alyans çərçivəsində sıx əməkdaşlığa yönəldilib.

Tayanı həmçinin bildirib ki, 27 ölkədən ibarət Aİ öz rəhbərliyini sadələşdirməli və Avropa İttifaqı Şurası Prezidenti və Avropa Komissiyasının Prezidenti strukturları vahid strukturda birləşməlidir.

Qəzzada ölən fələstinlilərin sayı 22 835-ə çatıb

Qəzza zolağında ölən fələstinlilərin sayı 22 835 nəfərə yüksəlib.

APA xəbər verir ki, bu barədə anklavın Səhiyyə Nazirliyi məlumat yayıb.

Məlumatla görə, həlak olan fələstinlilərin sayı son 24 saatda 113 nəfər artıb.

Ərdoğan bələdiyyə seçkilərində AKP-nin 26 namizədinin adını açıqladı

Türkiyənin hakim Ədalət və İnkişaf Partiyasının (AK Partiya) ölkədə 31 mart tarixində keçiriləcək bələdiyyə seçkilərindəki namizədləri bəlli olub.

APA-nın Türkiyə müxbirinin verdiyi xəbərə görə, 26 namizədin adlarını dövlət başçısı Rəcəb Tayyib Ərdoğan açıqlayıb.

Qeyd edək ki, Türkiyə-

nin ətraf mühit və şəhərsalma naziri olub.

Cümhuriyyət Xalq Partiyasından (CHP) olan hazırkı İstanbul Böyük Şəhər Bələdiyyə başqanı Ekrem İmamoğlu da vəzifəsini qorumaq üçün mübarizəyə növbəti dəfə davam edəcək.

Yaponiya Ukraynaya PUA aşkarlama sistemləri üçün 37 milyon dollar ayıracaq

Yaponiya hökuməti Ukraynaya yardım çərçivəsində pilotsuz uçuş aparatları (PUA) aşkarlama sistemlərinin əldə edilməsi üçün 37 milyon dollar ayıracaq.

APA xəbər verir ki, bu barədə ölkənin xarici işlər naziri Yoko Kamikava ukraynalı həmkarı Dmitri Kuleba ilə Kiyevdə baş tutan görüşü zamanı bildirib.

Kamikavanın sözlərinə görə, Yaponiya hökuməti 37 milyon dollar vəsaiti NATO fonduna göndərəcək.

"Yaponiya Ukraynanı dəstəkləməkdə qərarlıdır ki, Ukraynada sülh bərpa oluna bilsin. Hazırda Ukraynada vəziyyətin nə qədər gərgin olduğunu hiss edirik. Mən bir daha Rusiyanın raket və dron hücumlarını, xüsusən də Yeni il günü edilən bu hücumları şiddətlə qınayıram", - yaponiyalı nazir deyib.

Yaponiya XİN rəhbəri Kiyevə qışda elektrik problemi-nin həllinə kömək məqsədilə ölkəsinin 5 ədəd mobil qaz turbin generatoru verəcəyini vəd edib.

Qeyd edək ki, Tokio Ukraynada hərbi münaqişə gərginləşəndən indiyə qədər Kiyevə 7,6 milyard dollardan çox humanitar, ərzaq, maliyyə və digər növ yardımlar göstərib.

Xatırladaq ki, Yaponiyanın xarici işlər naziri Yoko Kamikava Avropa və Şimali Amerika ölkələrinə səfərləri çərçivəsində bu gün gözlənilmədən Ukraynaya gedib.

Aygün Bəylər bu gün dəfn ediləcək

Türkiyədə vəfat edən Əməkdar artist Aygün Bəylərin nəşi Bakıya gətirilib.

APA xəbər verir ki, cənazənin ölkəyə gətirilməsi Ankara-Bakı xüsusi rey-si ilə təmin olunub.

"Aygün Bəylərin dəfni, çox güman, yanvarın 8-də olacaq".

Bunu isə sənətçinin bacısı Zümrüd Hübətova deyib. "Güman ki, sabah (bu gün-red.) günorta saatlarında dəfn olunacaq. Dəfn yeri kimi Suraxanı qəbiristanlığı nəzərdə tutulub", - o vurğulayıb.

Şagird yerdəyşməsi müvəqqəti dayandırılacaq

10 yanvar saat 17:00-dan etibarən 2023-2024-cü tədris ilinin I yarımili üzrə şagirdlərin yerdəyşməsi prosesi müvəqqəti dayandırılacaq.

Məktəbəqədər və Ümumi Təhsil üzrə Dövlət Agentliyindən APA-ya verilən xəbərə görə, tam orta təhsil səviyyəsi üzrə buraxılış imtahanlarına az müddət qaldığını nəzərə alaraq XI sinif üzrə yerdəyşmə prosesi 10 yanvar 2024-cü il tarixindən tədris ilinin sonunadək aktiv edilməyəcək.

Məktəbəhazırlıq qrupları və I-X siniflər üzrə elektron yerdəyşmə prosesinin yenidən başlanacağı tarix barədə ictimaiyyətə əlavə məlumat veriləcək.

Axar.az xəbər verir ki, bunu elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev İTV-yə müsahibəsində deyib.

"Bu ali təhsilə hazırlıqdırsa, cəmiyyət bizdən bunu tələb edirsə, biz buna uyğun məzmun hazırlayaq. Biz deyirikse, on və on birinci siniflər yalnız ali təhsilə hazırlıq deyil, bu, həm də şəxsiyyətin formalaşdığı bir dövrdür, o zaman başqa bir model seçməliyik", - nazir vurğulayıb.

O qeyd edib ki, bu istiqamətdə müəyyən ilkin işlər var. Nazir detalları açıqlamayıb:

"Amma inanıram ki, 2024-cü ilin əsas istiqamətlərindən biri məhz bu olmalıdır".

Qeyd edək ki, 10 və 11-ci siniflərdə təhsil alanların əksəri ali məktəbə daxil olmaq istəyən şagirdlərdir. O da gizli deyil və həttə problem kimi ortadadır ki, əgər şagirdlər 10-11-ci sinfi ancaq orta məktəbdə təhsil alsalar, ali məktəbə qəbul olmaq şansları 5-10 faiz olacaq. Buna görə də 10 və 11-ci sinif şagirdləri bütün ixtisaslar üzrə repitör yanına gedir. Bunu ölkədə ən yuxarı səviyyədə də bilirlər. Nazirin dediyi çıxış yolu ilə bağlı təkliflər nədən ibarətdir?

Belə təkliflər də var ki, 10-11-ci siniflərdə təhsil könüllü olsun, yaxud şagirdlər ancaq imtahanlara gəlsinlər. Bəzi ölkələrdə 10-11-ci siniflərlə bağlı könüllük prinsipi var.

Digər bir təklif də 10-11-ci siniflərdə tədrisin ali məktəblərə hazırlıq formatında təşkil edilməsi və ciddi nəzarət altında ödənişli olması haqda da təkliflər var. Bunlardan hansı daha optimaldır?

Mövzu ilə bağlı təhsil eksperti Kamran Əsədov "Yeni Müsavat"a danışdı:

10-11-ci siniflərdə təhsil könüllü olsunmu - rəylər

Ekspert: "Tədris proqramında dərslilər orta məktəb üçündür və ali məktəblərə qəbul olmağa imkan vermir"

"Biz həqiqətən də 10-11-ci siniflərin məzmununa yenidən baxmalıyıq. Düşünməliyik və müzakirə aparmalıyıq ki, on və on birinci siniflər nə üçündür?"

"Məlum məsələdir ki, ölkədə 10-11-ci sinif şagirdlərinin böyük əksəriyyəti repitör yanına və ya hazırlıq kurslarına gedirlər. Etiraf edək ki, hər il or-

ta ümumtəhsil məktəblərindən məzun olan şagirdlər məktəblərdə əldə etdikləri bilik və bacarıq sayəsində deyil, repitör, kurslardan qazandıqları bilikləri sayəsində ali məktəblərə qəbul olunurlar. Bu gün hər kəs əminliklə bunu etiraf edə bilər.

Təhsil naziri Emin Əmrullayev də ona görə qeyd edir ki, orta ümumtəhsil məktəblərinin 10-11-ci siniflərində dəyişiklik edilməlidir. Bu həqiqətdir. Belə ki, günün istənilən saatında, istənilən məktəbə gedib,

10-11-ci siniflərdə monitoring aparsaq görürük ki, şagirdlərin böyük əksəriyyəti məktəblərdə yoxdur. Onlar direktorla bu və digər formada razılaşaraq, hazırlıqlara gedirlər. Yəni, bu gün 10-11-ci sinif şagirdləri arasında davamiyyət çox aşağıdır. Baxmayaraq ki, dövlət həmin şagirdlərin müəllimlərinə sinfdə tam şagird varmış kimi əmək haqqı ödəyir, amma şagirdlər dərsə gəlmir. Şagirdlər küçələrdə əllərində test kitabları repitör yanına, ya da

kurslara tələsirlər. Buna görə də nazir qeyd edir ki, 10-11-ci siniflərin məzmununa dəyişiklik edilməlidir. Yəni, əgər məktəblərdə alınan bilik 10-11-ci sinif şagirdlərinin ali məktəblərə qəbul olunmasına kömək etmərsə, məzmun dəyişdirilməlidir. Beləliklə, nazir bu fikrində haqlıdır.

Dəyişikliyin mahiyyəti ondan ibarət olacaq ki, 10-11-ci siniflərin qəbul proqramına uyğunlaşdırılması üzərində iş gedəcək. Doğrudur, 2018-ci ildən sonra orta məktəblərdə təmayülləşmə həyata keçirilir. Yəni, orta ümumtəhsil məktəblərində şagirdlərin bilik və bacarıqlarına, maraqlarına uyğun olaraq, müxtəlif təmayüllü sinifləri var. Məsələn, təbiət, texniki, humanitar, iqtisadi fənləri üzrə. Yəni, ali məktəblərə qəbul üçün ixtisas qrupları üzrə demək olar ki, təmayülləşmə var. Amma təmayülləşmə olsa belə material yoxdur. Yəni, yalnız orta məktəbin kitablarıdır. Buna görə də hesab edirik ki, məzmununda dəyişiklik etməliyik.

Qeyd edim ki, təmayülləşmə mahiyyətə ondan ibarətdir ki, şagirdlər daha çox getdikləri istiqamət üzrə təhsil alırlar. Yəni, daha çox hansı ali məktəbə qəbul olmaq istədikləri ixtisasın fənləri üzrə təhsil alırlar. Proqram və saat buna uyğundur, amma müşahidə edirik ki, məzmununda yanlışlıq var.

Tədris proqramında dərslilər orta məktəb üçündür və ali məktəblərə qəbul olma-

ğa imkan vermir. Hesab edirik ki, müəyyən qədər dəyişiklik bunun üzərində olacaq ki, orta məktəblər ali məktəblərə hazırlığın müəyyən bir qismini, missiyasını həyata keçirəcək.

Əlbəttə ki, bu repitörə olan müraciətlərin sayına təsir göstərəcək, valideynlərin vəsait itkisinin qarşısını alacaq.

Digər tərəfdən, qeyd etdiyim ki, 10-11-ci sinif şagirdləri məktəblərə yalnız həftənin müəyyən günləri və yaxud KŞQ, BSQ üçün gəlirlər. Ona görə də nazir təklif edir ki, bəlkə kimlər ki, dərsə gəlməyəcək, onlar üçün ödənişli əsaslarla xidmət göstərək və həmin pulu məktəbdə müəllimlər daha yaxşı dərs keçməyə sərf edə bilsin. Bu yaxşı haldır, yəni kimse məktəbə gəlmək istəmir, amma yekunda təhsil sənədi almaq istəyir, ona imkan vermək olar ki, dövlət rüsumu, ödənişli əsaslarla bunu etsin, əldə olunan vəsait isə müəllimlərin sosial vəziyyətlərinin yaxşılaşdırılmasına yönəlsin. Yəni biz görürük ki, şagirdlər 9-cu sinifdən sonra adlarını rayon və yaxud məcburi köçkün məktəblərinə yazdırır, amma özləri məktəblərə getmirlər.

Beləliklə, bu məsələ təhsildə ciddi problemə çevrilib. Şagirdləri bu gün məktəblərə qaytarmaq lazımdır. Hesab edirik ki, ediləcək dəyişikliklə buna nail ola biləcəyik".

□ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

Bəxtiyar Hacıyev ev dustaqlığına buraxılmadı

İctimai fəal Bəxtiyar Hacıyevin cinayət işi üzrə təxirə salınmış hazırlıq iclası davam etdirilib.

"Qafqazinfo" xəbər verir ki, Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinə keçirilən iclasda ilkin dinləmələr keçirilib.

Müdafiə tərəfinin ilk vəsatəti təqsirləndirilən şəxsin ev dustaqlığına buraxılması ilə bağlı olub.

Növbəti vəsatət isə müttəhimə qarşı Cinayət Məcəlləsinin 192 (qanunsuz sahibkarlıq), 193-1 (cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərini və ya digər əmlakı leqallaşdırma), 320.1 (rəsmi sənəd saxtalaşdırma), 320.2 (bilə-bilə saxta sənədlərdən istifadə etmə) və 206-cı (qaçaqmalçılıq) və 213.1-ci (vergiden yayınma) maddəsi ilə irəli sürülmüş ittihamlara xitam verilməsi ilə əlaqədar verilib.

Hacıyev özü də yalnız 221.2.2 (xuliqanlıq), 289.1 (məhkəməyə hörmətsizlik etmə) maddəsi ilə mühakimə edilməsini istəyib.

Əli Məmmədovun sədrlik etdiyi hakimlər heyəti vəsatətlərin heç birini təmin etməyib.

İş məhkəmə baxışına təyin edilib. Növbəti iclas yanvarın 19-da keçiriləcək.

Qeyd edək ki, Bəxtiyar Hacıyev 2022-ci ilin dekabrında həbs edilib.

Yumurta və toyuq əti idxalına tətbiq olunan əlavə rüsumların müddəti uzadıldı

Azərbaycanda damazlıq və süfrə yumurtası, həmçinin toyuq ətinin idxalına tətbiq olunan əlavə rüsumlar 2 il də qüvvədə olacaq.

Musavat.com xəbər verir ki, bu, Baş nazir Əli Əsədovun 2023-cü ilin 30 dekabrında imzaladığı "Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2017-ci il 17 noyabr tarixli 500 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının xarici iqtisadi fəaliyyətinin mal nomenklaturası, idxal gömrük rüsumlarının dərəcələri və ixrac gömrük rüsumlarının dərəcələri"ndə dəyişiklik edilməsi haqqında" 505 sayılı Qərarında əksini tapıb.

Qərara əsasən, damazlıq və süfrə yumurtası üçün 10 sent, toyuq ətinin 1 kiloqramı üçün 1 dollarlıq əlavə idxal rüsumu 2025-ci ilin 31 dekabrına qədər tətbiq olunmağa davam edəcək.

Xatırladaq ki, Azərbaycan-

da 2016-cı ildən etibarən quşçuluq sektorunun inkişafına dəstək məqsədilə xaricdən idxal olunan damazlıq və süfrə yumurtasına, həmçinin toyuq ətinə əlavə rü-

sumlar müəyyən olunub. Bu addımın müsbət nəticəsi Azərbaycanda süfrə yumurtası istehsalının daxili bazarın tələbatından 30 faizədək artıq həcmə çatma-

sı, beləliklə də bu sosial əhəmiyyətli məhsulla təminat baxımından ölkəmizdə tam təhlükəsizliyin əldə edilməsidir.

□ **Musavat.com**

Yanvarın 1-dən taksi sifariş operatorları tərəfindən nəqliyyat sahəsində qanunvericiliyin pozulmasına görə yeni cərimələr təbiiq olunacağı bildirildi. Belə ki, bu, İnzibati Xətlər Məcəlləsinə edilən dəyişikliklə əksini tapıb.

Qanuna əsasən, taksi sifariş operatorları tərəfindən "Avtomobil nəqliyyatı haqqında" qanunla müəyyən edilmiş tələblərin pozulmasına, yeni "Fərdi məlumatlar haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq, fərdi məlumatların informasiya sistemlərinin dövlət qeydiyyatından keçirilməsinə və fərdi məlumatların mühafizəsi ilə bağlı tələblərə riayət olunmamasına; hər bir taksi sifariş üzrə siyahısı müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən təsdiq edilən məlumatların, o cümlədən sürücünün iş və istirahət rejimlərinə riayət olunmasına nəzarət məqsədi ilə sürücü barədə məlumatların müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurum) informasiya sistemində real vaxt rejimində ötürülməsinin təmin edilməsinə; "Avtomobil nəqliyyatı haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq avtomobil nəqliyyatı ilə sərnişin və yük daşımalara icazənin verilməsi üçün tələb olunan sənədlərin daşıyıcılarda olmasına nəzarət edilməsinə, icazəsi olmayan daşıyıcıya taksi sifariş xidmətinin göstərilməsinə görə vəzifəli şəxslər on min beş yüz manat məbləğində, hüquqi şəxslər iyirmi min manat məbləğində cərimə ediləcək.

Taksi fəaliyyəti ilə bağlı qərar qüvvəyə mindi, nə dəyişdi - ekspert rəyi

Elməddin Muradlı: "Hələlik heç bir addım atılmadığına görə..."

Eyni zamanda layihəyə əsasən, icazə olmadan taksi sifariş operatoru kimi fəaliyyət göstərilməsinə görə vəzifəli şəxslər iyirmi min manat məbləğində, hüquqi şəxslər qırx min manat məbləğində cərimə ediləcək. Bu Qanun 2024-cü il yanvarın 1-dən qüvvəyə minir.

Bezi iddialara görə, yanvarın 1-dən, qərar qüvvəyə minəndən sonra həm taksilərin sayı azalacaq, həm də taksi şirkətlərində qiymətlər artacaqdı.

Qanuna edilmiş yeni dəyişikliklərə görə şirkətlər hamısı Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinin (RİNN) yaratdığı mərkəzi sistemdə qeydiyyatdan keçməlidirlər. Onların qeydiyyatı təsdiqləndikdən sonra əməkdaşlıq etdikləri hər bir sürücü haqqında məlumatları mərkəzi bazaya yerləşdirməlidirlər. Bu baza onun üçün lazımdır ki, burada sürücülərin iş və istirahət rejiminə nəzarət olunsun, təcürbə, sertifikat, tibbi arayış məsələləri və nəqliyyat vasitəsi

texniki tələblərə cavab verimi kimi sualların cavabı oradan tapılsın.

Əvvəldə qeyd etdiyimiz kimi, bu fəaliyyəti qanun üzərindən qurmayanlar 40 manatdan 40 min manata qədər cərimə oluna bilərlər.

Artıq yanvarın ilk ongölüyüdür, gözənilən dəyişikliklər baş verdi mi? Nə kimi yeniliklər var?

Nəqliyyat üzrə ekspert Elməddin Muradlı mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a dedi ki, dəyişikliklərlə bağlı hər

hansı addım atılmayıb: "Çünki sənədlər, icra mexanizmi tam hazır deyil. Aidiyyəti qurum hələlik heç bir addım atmadığına görə heç bir dəyişiklik yoxdur. Düzdür, ötən ildən çağırışlar oldu, xeyli sürücü bu çağırışlara qoşulub, gedib təhsillərini artırblar. Sürücü təlim mərkəzində təlimlər keçiblər, imtahan verib sertifikatlarını alıblar. Bundan sonrakı mərhələdə qalır onların fərqlənmə nişanı alması, taksi buraxılış vərəqəsi və sürücülük üçün buraxılış kartı əldə etməsi. Vaxtılıq vaxtında tibbi müayinədən keçməlidirlər, avtomobili təmiz saxlamalıdır. Ola bilsin, növbəti mərhələdə onların avtomobillərinin texniki vəziyyətinə də baxılacaq və taksiyə cəlb olunan avtomobillərə il məhdudiyyəti qoyulacaq. Bu məsələyə bu il toxunulacaq. Nə vaxt reallaşacağı da bu il bilinəcək. Amma o da gündəmədir ki, köhnə avtomobillərlə taksi xidməti olmaz. Amma hazırda kartın və digər sənədlərin qaydaları tam müəyyənəlmədiyinə görə, bunu da Azərbaycan Yürüstü Nəqliyyat Agentliyi (AYNA) verməlidir, yeni hazırda taksi sürücüləri ilə bağlı hər hansı

problem yoxdur. Köhnə qaydada öz işlərini görə bilərlər.

Ümid edirik ki, bu sənədlər vacib bir dəyişikliyə gətirib çıxarsın. Effekti olmayacağına, bu qədər dəyişikliyə nə ehtiyac var idi. Bunun tətbiqi ona görə zəruridir ki, insanlar artıq taksi sürücülərindən beziblər, qorxurlar, narahatdırlar. İçində pedofili var, oğrusu, cinayətkarı, qadınlara qarşı naliq hərəkət edən insan var. Bunlar hamısı sıradan çıxmaldır. Narkotik aludəsi, sərxoş vəziyyətdə, sənədsiz sükan arxasında əyləşənlər var. Düzdür, AYNA onları tənbeh edib, cəlb edir ki, onlar nəzarətdən kənarda qalmasınlar. Amma bu sahə elədir ki, yəni də nəzarətsiz qalma ehtimalları var. Bəziləri var, hətta, qaziyəm, özümü yandıracam deyər bəhanələr gətirir. Bunların da qarşısı hansısa formada alınacaq. Qayda hamı üçündür, heç kəs də kənarda qalmamalıdır. Bununla belə, xeyli nizam-intizamı taksi sürücüsü də var. Artıq imtahan da verib, sənədlərini də alıb. Digər qaydalar da tətbiq olundandan sonra onlar qaydalar üzrə hərəkət edəçəklər".

Ekspert əlavə edib ki, hələ taksilərin sayında azalma yoxdur, qiymətlər də artmayıb: "Səbəb də yoxdur, qiyməti nəyə əsasən qaldırırsınlar?!"

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"

Fəxrəddin Bağırılı
Saxlanılan şəxs

Qaradağda əməliyyat - maşında külli miqdarda narkotik tapıldı

İran vətəndaşı vasitəsilə əldə etdiyi narkotiki satmaq istəyən azərbaycanlı saxlanılıb.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə Daxili İşlər Nazirliyi (DİN) məlumat yayıb.

Qeyd edilib ki, Qaradağ Rayon Polis İdarəsinin 11-ci Polis Bölməsinin əməkdaşlarının daxil olmuş əməliyyat məlumatı əsasında Səngəçal qəsəbəsi ərazisində həyata keçirdikləri tədbir nəticəsində narkotik vasitələrin satışı və qanunsuz dövriyyəsi ilə məşğul olan Lənkəran şəhər sakini, 1992-ci il təvəllüdü Fəxrəddin Bağırılı saxlanılıb. Həmin şəxsəndən və idarə etdiyi "KIA" markalı avtomobildən 6 kiloqrama yaxın qurudulmuş marixuana və 700 ədəd psixotrop tərkibli metadon həbi aşkar olunaraq götürülüb. F. Bağırılı ondan aşkar olunan narkotikləri şəxsiyyəti istintaqla araşdırılan İran vətəndaşı vasitəsilə Qaradağ rayonu ərazisində gizlədilmiş yerdən ayrı-ayrı şəxslərə çatdırıb pul qazanmaq məqsədilə əldə etdiyini bildirib.

Faktla bağlı cinayət işi başlanılıb. Bu şəxsin daxil olduğu narkoşəbəkənin digər üzvlərinin saxlanılması istiqamətində tədbirlər davam etdirilir.

İrandan qayıtmaq istəyən tələbə şərlənib həbs olundu

İranda dini təhsil alan Səfərov Davud Səfər oğlu İranda qarşılaşdığı haqsızlıqlardan, qeyri-insani davranışlardan bezərək Azərbaycana qayıtmaq istəyərək İran sərhəddələri tərəfindən saxlanılıb və nəzarət buraxılış məntəqəsindən buraxılmayıb.

Davud Səfərov İranda qalmağa məcbur edilir və ona terrorçu "Hüseyniyyun" təşkilatına qoşulması üçün təzyiqlər göstərilir.

Etibarlı mənbələrdən Musavat.com-a daxil olan məlumata görə, 2021-ci ildən İranın Qum şəhərində "İmam Xomeyni" mədrəsəsində dini təhsil alan Səfərov Davud Səfər oğlu təhsilini yarımçıq saxlayaraq Azərbaycana qayıtmaq istəyərək İran sərhəddələri tərəfindən sənədlərinin düzgün olmadığı bəhanəsi altında saxlanılıb və sərhəd buraxılış məntəqəsindən buraxılmayıb.

Yaxınlarının bildirdiyinə görə, tədris prosesində siyasi mövzular, anti-Azərbaycan dərsləri təbliğ olundu-

ğundan, eləcə də tələbələrin sosial durumu pis vəziyyətdə olduğundan Davud İran da oxumağa davam etmək istəməmiş və Azərbaycana qayıtmaq niyyətində olub. Hətta İranda hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən Davuda qanunsuz silahlı qrup-

laşma kimi fəaliyyət göstərən "Hüseyniyyun" təşkilatına qoşulması üçün təzyiqlər göstərilib. Buna görə Davudun xarici pasportu əlindən alınmış və azadlığı məhdudlaşdırılıb.

Ümumiyyətlə, son zamanlar İranda dini təhsil alan

tələbələrin Azərbaycana qayıtmasına maneələr yaradılır, onlar hədə-qorxu ilə İranda qalmağa və oradan sosial şəbəkələr və KİV-lər üzərindən Azərbaycan əleyhinə radikal dini fəaliyyət aparmağa məcbur edirlər.

□ **Musavat.com**

Bu gün - yanvarın 8-də, saat 18:00-da prezidentliyə namizədlərin qeydə alınması üçün zəruri olan seçki sənədlərinin Mərkəzi Seçki Komissiyasına (MSK) təqdim edilməsi müddəti başa çatır. İndiyədək 17 nəfərin prezidentliyə namizədliyinin irəli sürülməsi təsdiqlənib, üç nəfərin - Prezident İlham Əliyevin, Razi Nurullayev və Zahid Orucun namizədliyi qeydə alınıb.

Bu arada prezidentliyə namizəd İlham Əliyevin seçki fondu öz büdcəsini açıqlayıb. MSK-dan bildirilib ki, hazırkı prezidentin seçki fondunun rəsmi bəyan edilmiş büdcəsi 250 min manat məbləğində göstərilib. Bu məbləğ hakim partiya tərəfindən ayrılıb.

BAXCP sədri, prezidentliyə iddialı Qüdrət Həsənzadə isə İranın Kirman şəhərində Qasım Süleymanın anım mərasimi zamanı baş verən terror aktı nəticəsində çoxsaylı insan tələfatı ilə bağlı danışarkən maraqlı bir təklif verib. Sitat: "Ölkəmizdə prezident seçkisi kampaniyası başlanıb, istisnasız olaraq böyük qonşularımızın hamısı, Rusiya və İran müharibə və münaqişələrin, Türkiyə terrorla mübarizənin aktiv iştirakçısıdır. Ermənistanla sülh sazişi imzalanmayıb, müharibə vəziyyətindədir. Ona görə hər birimiz son dərəcə ayıq-sayıq olmalıyıq. Xüsusilə, kütləvi siyasi tədbirlərin keçirilməsi təhlükəlidir. Ona görə ki, adətən kütləvi siyasi tədbirlər bu cür terror aktlarının hədəfi olur. Bütün bunları nəzərə alaraq namizədlərə səslənirəm ki, təbliğat kampaniyası zamanı açıq havada kütləvi tədbirlərin təşkilindən imtina etsinlər. MSK isə bunun qarşılığında namizədlərə daha çox əfir vaxtı ayırsın".

Namizədliyi özü tərəfindən irəli sürülən Zahid Oruc "Yeni Müsavat" a şərhində qeyd etdi ki, qeydə alınmaq üçün tələb olunan sənədlər sırasında ilkin maliyyə hesabatı tələb olunur. Z.Oruc bildirdi ki, rəsmi bank hesabına daxil olunan ümumi vəsaitlər, o cümlədən ilkin maliyyə hesabatı verilməlidir: "Qanunvericilik normasına uyğun olaraq bizim hesabımızda öz vəsaitim və bir neçə şəxsin ianəsindən formalaşan 19 min manat vəsait göstərilib. İmzatoqlama, texniki və təşkilati işlərin həyata keçirilməsi məqsədilə həmin məbləğdən 8 min manat xərclənib. Hesabatda həmçinin, özümün, ailəmin malik olduğu daşınan və daşınmaz əmlakla dair məlumat öz əksini tapıb. MSK hər namizədə aid məlumatı rəsmi saytında dərc edir. Hesabat şəffaf şəkildə cəmiyyətə təqdim olunmalıdır. Biz də bunu həyata keçirmişik".

Z.Oruc Q.Həsənzadəyə təklifini belə şərh etdi: "Qüdrət Həsənzadə uzun illər ərzində siyasi həyatda mövqeyi ilə seçilən, prinsipliliyi ilə tanınan, dövlət və millət məsələlərində fəal şəkildə siyasi iradə ortaya qoyan, hər

Seçkiyə bir ay qalmış: İddiaçılar üçün son gün - bülletəndə kimlər qalacaq?

Namizədin qeydə alınması ilə bağlı zəruri olan seçki sənədlərinin Mərkəzi Seçki Komissiyasına təqdim edilməsi üçün ayrılan müddət isə bu gün başa çatır

zaman belə məsələlərdə prinsipial davranış sərgiləyən parlament üzvü, namizədliyi irəli sürülmüş şəxs kimi fikirlərini mühüm arqumentlərə, ciddi faktlara dayanaraq ictimailəşdirir. Əlbəttə, məqsəd seçkiyə qədər terror hadisəsi baş verəcək mesajı vermək deyil. 44 günlük Vətən müharibəsində əldə oluna qələbə Azərbaycanın daxili sabitliyini, təhlükəsizliyini gücləndirmək baxımından müstəsna yer tutur. Azərbaycana qarşı terror təhlükəsi hər zaman Ermənistandan, işğal edilmiş ərazilərdən, Qarabağda özünü xunta kimi aparan qüvvələrdən gəlirdi. Artıq dövlətin və millətin əminliyi var ki, biz təhlükələrdən qorunuruq. Eyni zamanda terror üzərində qələbə qazanmışıq. Buna görə də sağlam mövqeyi ayırmalıyıq. Əminəm ki, 7 fevraldan öncə və sonrakı dövrdə millətimizin təhlükəsizliyi ən yüksək səviyyədə qorunacaq. Bununla yanaşı, müəyyən ictimai görüşlərin, aksiyaların, müxtəlif zallarda keçirilməsi məsələsində hər hansı fikir ayrılığı yoxdur. Həsənquliyev bu prosesin istiqamətini daha fərqli yönəyə aparmağa çalışan qüvvələrin nəzərdə tutur. Biz bu mövqeyə anlayış göstəririk. Məsələ terrorun olmaması üçün hər birimizin məsuliyyətinin artırılmasıdır".

MCP-nin prezidentliyə namizədi Razi Nurullayev isə "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, büdcə böyük deyil. R.Nurullayev qeyd etdi ki, imzatoqlama kampaniyasına müəyyən dərəcədə maddi yardım edən insanlar oldu, lakin seçki kampaniyası üçün maliyyə ciddi şərtir: "Bütün qüvvəmizi səfərbər etmişik. Bu günə qədər üzvlərimiz və yerlərdə bizə yardım edən insanlar vəziyyətimizi bilərək, o cümlədən sonrakı mərhələdə vəsaitin daha çox təbliğat materiallarına xərclənməyəcəyini nəzərə alaraq, könüllü maddi dəstək olublar. Nəzərdə tutulan vəsaiti isə seçki təbliğatının materiallarına xərcləyəcəyik. Proses yekunlaşdıqda hesabatları təqdim edəcəyik. Ümumilikdə seçki prosesi ilə bağlı müşahidələr onu göstərir ki, insanların seçkiyə marağı zəifdir. Ölkədə seçki ab-havası Türkiyə, ABŞ və başqa ölkələrdəki kimi deyil.

Bəlkə də bunun obyektiv səbəbləri var. Ortada çox güclü namizəd var. Ola bilər bu da insanların fəallığına təsir edir. Hələ ki, seçki kampaniyası başlamayıb. İnsanların fəallığı buna görə də aşağı ola bilər. Çalışırıq ki, elə proqram hazırlayaq, elə platforma təqdim edə bilək ki, həm fərqli olsun, həm də insanları inandırara bilək. Fərqli yanaşma yaratmaq üzərində ciddi çalışırıq. Buna nail olacağımıza inanırıq. İnanıram ki, buna gücümüz çatacaq, vəziyyəti xeyli dəyişməyə nail ola biləcəyik".

O ki qaldı Qüdrət Həsənzadənin açıq havada kütləvi tədbirlərin təşkilindən imtina edilməsi təklifinə, R. Nurullayev bu çağırışa qoşulduğunu bildirdi.

Qeyd edək ki, namizədliyi qeydə alınan Zahid Oruc Sosial Tədqiqatlar Mərkəzi İdarə Heyətinin sədri vəzifəsi üzrə vəzifələrinin icrasını daşıyır. Bu barədə Musavat.com-a Mərkəzi Seçki Qərargahının mətbuat xidmətindən məlumat verilib.

Mərkəzdən bildirilib ki, STM-in sədri vəzifəsi mərkəzlərin İdarə Heyətinin üzvü Elşad Mirbəşir oğluna həvalə edilib.

Növbədənəkar prezident seçkisi ilə əlaqədar namizədin qeydə alınması ilə bağlı zəruri olan seçki sənədlərinin Mərkəzi Seçki Komissiyasına təqdim edilməsi üçün ayrılan müddət isə bu gün başa çatır. Seçki Məcəlləsinin 58.1-ci maddəsinə əsasən, prezidentliyə namizəd, siyasi partiyaların, siyasi partiyalar blokunun səlahiyyəti

yətli nümayəndəsi səsvermə gününə ən çoxu 50 və ən azı 30 gün qalmış saat 18.00-dək namizədin qeydə alınması üçün zəruri olan seçki sənədlərini Mərkəzi Seçki Komissiyasına təqdim etməlidir. Növbədənəkar prezident seçkisi ilə əlaqədar bu müddət 2023-cü il dekabrın 19-dan 2024-cü il yanvarın 8-i saat 18.00-dək olan dövrü əhatə edir.

Qeyd edək ki, ötən dövr ərzində 17 nəfərin prezidentliyə namizədliyi təsdiqlənib.

MSK 2023-cü il dekabrın 19-da hakim Yeni Azərbaycan Partiyası tərəfindən İlham Əliyevin prezidentliyə namizədliyinin irəli sürülməsini təsdiqləyib. MSK-nın 2023-cü il dekabrın 21-də keçirilən iclasında namizədliyi özü tərəfindən irəli sürülən Zahid Oruc və Fuad Əliyev, Böyük Quruluş Partiyasının prezidentliyə namizədi Fazil Mustafə, Böyük Azərbaycan Partiyasının prezidentliyə namizədi Elşad Musayev, Bütöv Azərbaycan Xalq Cəbhəsi Partiyasının prezidentliyə namizədi Qüdrət Həsənzadə, Milli Cəbhə Partiyasının prezidentliyə namizədi Razi Nurullayevin namizədliyinin irəli sürülməsinin təsdiq olunub.

MSK-nın 2023-cü il dekabrın 26-da keçirilən iclasında namizədliyi özü tərəfindən irəli sürülən Sərvan Kərimov, Mətləb Mütəllibi, Abutalıb Səmədov, Fikrət Yusifov, Yusif Bağırzadə, Arzuman Abdulkərimov, Yunus Oğuz və Qulamhüseyn Əlibəylinin namizədliyinin irəli sürülməsi

il dekabrın 30-da keçirilən iclasında İlham Əliyevin, 2024-cü il 6 yanvarda keçirilən iclasında isə Zahid Oruc və Razi Nurullayevin prezidentliyə namizədliyi qeydə alınıb.

Növbədənəkar prezident seçkisində seçki məntəqələrinin ərazisində seçkiqabağı təşviqat materiallarının ləvhələrdə yerləşdirilməsi üçün müvafiq yerlərin müəyyənləşdirilməsi üçün ayrılan müddət başa çatıb. Seçki Məcəlləsinin 87.6-cı maddəsinə əsasən, daire seçki komissiyasının təklifi ilə yerli icra hakimiyyəti orqanı və bələdiyyə qurumları səsvermə gününə azı 30 gün qalanaqədər seçki məntəqələrinin ərazisində seçkiqabağı təşviqat materiallarının ləvhələrdə yerləşdirilməsi üçün müvafiq yerlərin müəyyənləşdirilməsini təmin etməlidir.

Növbədənəkar prezident seçkiləri ilə əlaqədar bu müddət 2024-cü il yanvarın 8-dək olan dövrü əhatə edib və artıq təşviqat materialları üçün yerlər müəyyənləşdirilib.

□ Nigar HƏSƏNLİ, "Yeni Müsavat"

BMT: Bu il Qafqaz və Mərkəzi Asiya ölkələri uçot dərəcəsini azaltmaqda davam edəcək

Qafqaz və Mərkəzi Asiya ölkələri 2024-cü ildə uçot faiz dərəcəsini azaltmaqda davam edəcək.

"APA [tps://apa.az/Economics](https://apa.az/Economics)" xəbər verir ki, bu barədə Birləşmiş Millətlər Təşkilatının (BMT) global iqtisadiyyatla bağlı hesabatında bildirilib.

Qeyd edilib ki, region ölkələri arasında Ermənistan, Belarus, Gürcüstan, Qazaxıstan, Moldova və Azərbaycan bir sıra faiz artımlarından sonra yumşalma dövrünə keçib. "İnflyasiya perspektivi ehtimal ki, 2024-cü ildə faiz dərəcələrinin daha da azaldılmasını təşviq edəcək" - hesabatda əlavə edilib.

Xatırladaq ki, Azərbaycan Mərkəzi Bankı ötən il verdiyi son iki qərarla uçot dərəcəsini 9%-dən 8%-dək, faiz dəhlizinin yuxarı parametrlərini 10%-dən 9%-dək, aşağı həddini isə 7,5%-dən 6,5%-dək endirib.

2023

-cü ilin son ayı Azərbaycanda dollara tələbatın artımı ilə yadda qaldı. Azərbaycan Mərkəzi Bankının (AMB) məlumatına əsasən, dekabr ayı ərzində Dövlət Neft Fondu (ARDNF) ilə birlikdə keçirdiyi valyuta hərəclarında valyuta satışının məbləği 603,8 milyon ABŞ dolları təşkil edib. Bu, 1 il əvvələ nisbətən 1,3 faiz, əvvəlki aya nəzərən isə 2,7 dəfəyə yaxın çoxdur. Xatırladaq ki, noyabr ayında hərəclərdə 234,7 milyon dollar satılmışdı.

Mərkəzi Bankın məlumatına əsasən, ümumilikdə 2023-cü il ərzində valyuta hərəclarında 3 milyard 878,2 milyon ABŞ dolları məbləğində satış olub. Məlumatla görə, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 25,2 faiz azdır. Aylar üzrə götürsək, yanvarda 188,5 milyon dollar, fevralda 356,6 milyon dollar, martda 383,9 milyon dollar, aprelde 286 milyon dollar, mayda 277,2 milyon dollar, iyunda 78,9 milyon dollar, iyulda 272,7 milyon dollar, avqustda 93,9 milyon dollar, sentyabrda 164,5 milyon dollar və oktyabrda 202,6 milyon dollar valyuta satışı həyata keçirilib. Bu məbləğin heç də hamısı Neft Fondunun olmayıb. Məsələn, dekabrda satılan 603,8 milyon dolların yalnız 149,9 milyon dolları Neft Fonduna məxsus olub, qalanı Mərkəzi Bankın vəsaitləridir.

Rəsmi rəqəmlərin açıqlanması ölkədə dolların məzənnəsi ilə bağlı ajiotajın yaranması ilə müşayiət olunub. Dekabrın son günlərindən başlayaraq, xüsusilə işgüzar mühitdə, sahibkarlar arasında dolların bahalaşacağına dair iddialar və təşviş hiss olunmaqdadır. İqtisadçı-alim, Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Vüqar Bayramovun sözlərinə görə, mövsümü və digər səbəblərdən bir sıra aylar, xüsusən də dekabr ayında dollara tələbin artması müşahidə edilməkdədir: "Qeyd edək ki, Azərbaycanın idxalının artması da dollara tələb formalaşdırmaqdadır. Bu ilin ilk 10 ayında 14 milyard 174 milyon dollarlıq idxal qeydə alınıb. Yəni idxaldakı artımlar da dollar alışı artırır.

Deməli, Azərbaycan üçün məzənnə rejiminə keçməsdə belə, dollara tələbin artması müşahidə olunmaqdadır. Məhz bu səbəbdən Mərkəzi Bank gələn il intervensiyanı istisna etmir".

Qeyd edək ki, global səviyyədə 2024-cü il ərzində dolların məzənnəsində artım deyil, əksinə, azalma gözlənilir. Belə ki, ABŞ Federal Ehtiyat Sisteminin (FRS) Açıq

"Dollar bahalaşacaq" iddiasının real əsası varmı - təhlil

Hökumət və beynəlxalq qurumların mövqeyi uzlaşır - məzənnə...

Bazar Rəhbər Komitəsinin dekabrda keçirilən iclasında Komitə üzvləri bu il ərzində baza faiz dərəcəsinin aşağı salınmasının mümkünlüyünü elan ediblər. Komitə üzvləri belə bir addımın nə vaxt atılacağını dəqiqləşdirməsələr də, 2024-cü ildə faiz dərəcəsinin aşağı salınması ehtimalının "yüksək" olduğu qənaətinə gəliblər. İclas protokolunda bildirilir ki, iştirakçılar faiz dərəcəsi siyasətinin perspektivini müzakirə edərkən bunun iqtisadiyyatın necə inkişaf etməsindən asılı olduğunu qeyd etməklə yanaşı, faiz dərəcəsinin bu sərtləşdirmə dövrü üçün pik nöqtədə və ya ona yaxın hesab etdilər. Sənədə görə, Komitə üzvləri növbəti üç il ərzində dərəcələrin ardıcıl azaldılmasını gözləyirlər. Maliyyə tənzimləyicisi ölkədə inflyasiya ilə mübarizədə əldə edilən irəliləyişlərə diqqət çəkib.

Qeyd edək ki, bazar analitikləri Amerika Mərkəzi Bankının bu il 6 dəfə faiz dərəcəsinə baxaraq, onu 3,75-4 faizə endirəcəyini gözləyirlər.

Doğrudur, Azərbaycanda dolların məzənnəsinə global valyuta bazarındakı proseslərin təsiri yox dərəcəsinədir. Ölkəmizdə dollar/manat tarazlığını təyin edən əsas faktor dünya neft bazarındakı qiymətlərdir. Məhz bu qiymətlərin yüksək olması 1 faizdən

də aşağı iqtisadi artımın əldə olunduğu 2023-cü ildə manatın məzənnəsini qorumağa imkan verib. Mərkəzi Bankın məlumatına görə, ötən il ərzində keçirilmiş valyuta hərəclarının 95 faizində təklif tələbi üstələyib: "Bu şəraitdə bəzi ticarət tərəfdaşlarında məzənnənin yüksək dəyişkənliyinə baxmayaraq milli valyuta öz sabitliyini qoruyub saxlayıb. 11 ayda manatın nominal effektiv məzənnəsi 19,5 faiz bahalaşmış ki, bu da idxal inflyasiyasına azaldıcı təsir göstərən faktordur".

Mərkəzi Bank bildirir ki, onun sterilizasiya əməliyyatları banklararası pul bazarındakı aktivliyi və orta faizlərin tənzimlənməsini dəstəkləməklə yanaşı, pul kütləsinin izafi artımını da məhdudlaşdırıb. 2023-cü ilin 11 ayında manatla pul bazası 5 faiz, manatla geniş pul kütləsi (M2) isə 15,7 faiz artıb. Pul təklifi- nin artımının başlıca mənbəyi əsasən fiskal sektorun ehtiyacları üçün Mərkəzi Bankın valyuta bazarına alış-yolun müdaxilələri olub. Əsasən alış-yolun valyuta müdaxilələri ilə əlaqədar Mərkəzi Bankın valyuta ehtiyatları 11 ayda 18 faiz artaraq 10,6 milyard dolları keçib.

AMB bildirir ki, ümumilikdə qiymətlərin gözlənilən dinamika ilə bağlı qeyri-müəyyənlik qalmaqdadır: "BVF

özünün son hesabatında əmtəə qiymətlərinə təsir ehtimalı yüksək olan bəzi mənfəi şoklara toxunub. Belə ki, iqlim dəyişiklikləri ilə bağlı orta temperaturun gözləniləndən daha çox artması, geosiyasi gərginliklərin fonunda dünya iqtisadiyyatının bloklara ayrılması əmtəə, xüsusilə də ərzaq və enerji qiymətlərinin yenidən artmasına səbəb ola bilər. İqtisadi artımın yavaşlaması global ticarətin dinamikasına da təsir göstərməkdədir. Son proqnozlara görə, dünya ticarətində artımın 2024-cü ildə 3.5 faiz olacağı gözlənilir ki, bu da 2000-2019-cu illərin orta göstəricisi olan 4,9 faizdən xeyli aşağıdır. Dünya ticarətinin dinamikasına global ticarətdə maneələrin artması, ötən dövrlərdə ABŞ dollarının bahalaşması təsir etməkdədir. Enerji daşıyıcılarının dünya qiymətləri növbəti ildə də global iqtisadi aktivlik, geosiyasi amillər və OPEC+ çərçivəsində qəbul edilən qərarların təsiri altında formalaşacaq. OPEC+ tərəfindən xam neft hasilatının azaldılmasının uzadılması neft qiymətinə artırıcı təsir edəcək. Global iqtisadi aktivliyin zəifləməsi isə dünya enerji qiymətlərinə azaldıcı təsir göstərəcək. BVF 2024-cü ildə neftin qiymətinin 80 ABŞ dolları ətrafında olacağını proqnozlaşdırır".

Mərkəzi Bankın qiymətləndirməsinə görə, 2024-cü ildə də Azərbaycanda tədiyə balansının cari əməliyyatlar hesabında profit gözlənilir: "Baza ssenari üzrə son proqnozlara görə, 2024-cü ildə cari əməliyyatlar hesabının profiti 7-8 milyard dollar olmaqla ÜDM-in 9-10 faizi səviyyəsində gözlənilir. 2024-cü ildə də global geosiyasi vəziyyət, əsas ixrac məhsulları üzrə dünya qiymətləri, ticarət tərəfdaşlarında makroiqtisadi durum, qeyri-neft-qaz sektoru üzrə ixrac potensialı Azərbaycanın tədiyə balansına təsir göstərən əsas amillər olacaq".

Bununla belə, qiymət sabitliyi ilə bağlı bir sıra risklər 2024-cü il üzrə də aktuallığını saxlayır: "Növbəti ildə də xarici faktorlar - dünya bazarında əmtəə qiymətlərinin dinamikası və ticarət tərəfdaşlarında inflyasiya prosesləri ölkədəki inflyasiya proseslərinə təsir göstərəcək. Global mühitdə geosiyasi gərginliyin davam etməsi şəraitində sözügedən xarici faktorlar çox dəyişkən ola bilər. Global iqtisadi aktivliyin azalması və ayrı-ayrı ölkələrdə maliyyə sabitliyi risklərinin global miqyasda reallaşması da müxtəlif kanallarla ölkədəki makroiqtisadi sabitliyə təsir edə bilər. Xüsusən də dünya enerji qiymətlərinin kəskin dəyişkənliyi

Azərbaycanın xarici şəraiti üçün təhdid yarada bilər. Məcmu tələbin izafi genişlənməsi, xərc amillərinin təsiri ilə inflyasiya gözləntilərinin artması isə inflyasiya hədəfinə nail olmaqda başlıca daxili risk mənbələridir. Mövcud meyillərin davam etməsi halında fiskal məqsədlər üçün alış-yolun valyuta müdaxilələrinin 2024-cü ildə həyata keçirilməsi ehtimalı var. Məcmu tələb ölkənin istehsal potensialı ilə müqayisədə daha yüksək tempərlə genişləndiyi təqdirdə qiymətlərlə yanaşı idxalın genişlənməsi də baş verir ki, bu da perspektiv dövrdə cari əməliyyatlar balansının profitinin daralmasına səbəb ola bilər. Orta aylıq əməkhaqqının əmək məhsuldarlığı ilə müqayisədə daha sürətlə artması uzunmüddətli dövrdə inflyasiya riskləri doğurur".

AMB bildirir ki, 2024-cü ildə də pul siyasəti qərarlarının qəbulu zamanı valyuta bazarında gedən proseslər nəzərə alacaq: "Növbəti ildə də manatın nominal effektiv məzənnəsinin inflyasiya idxalını məhdudlaşdıracağı gözlənilir. Inflyasiya proseslərinin idarə edilməsində mühüm rolunu nəzərə alaraq Mərkəzi Bank 2024-cü ildə də nominal effektiv məzənnənin dinamikasını sıx monitoring edəcək. Tədiyə balansının vəziyyəti, fiskal sektorun valyuta təklifi və tələbi, eləcə də iqtisadi subyektlərin məzənnə gözləntiləri valyuta bazarındakı tarazlığa təsir göstərən əsas amillər olacaq.

Mərkəzi Bank məzənnə siyasəti üzrə əməliyyat hədəflərinə nail olmaq üçün valyuta bazarına zəruri hallarda müdaxilə edəcək. Habelə əhalinin milli valyutaya inamının daha da artırılması üçün dedollarizasiya siyasəti davam etdiriləcək. Növbəti ildə də valyuta ehtiyatlarının beynəlxalq səviyyədə qəbul edilmiş kifayətli normaları nəzərə alınmaqla idarə edilməsi diqqətdə saxlanılacaq".

Azərbaycan hökumətində, həmçinin əksər beynəlxalq analitik mərkəzlərdə hesab olunur ki, yaxın 3 il ərzində ölkəmizdə dolların məzənnəsində hər hansı dəyişiklik olmayacaq. Müəyyən aylarda mövsümi şərtlərə bağlı tələbin artması müşahidə olunsada, dünya neft bazarında qiymətlər büdcədə nəzərdə tutulan 60 dollardan aşağı düşməsə, dolların məzənnəsində hər hansı dəyişikliyin olacağı real görünür...

□ **Dünya SAKİT,**
"Yeni Müsavat"

ABŞ Dövlət Departamentinin hazırladığı illik hesabatlar daim səs-küyə səbəb olur. Burada insan haqları, demokratiya ilə bağlı haqsız, qərəzli yanaşmaların şahidi oluruq.

65 milyard dollar həcmində büdcəsi, 69 min işçisi olan departamentin əldə etdiyi informasiyalar kəşfiyyat məlumatları kimi xarakterizə olunur və faktiki də belədir. Hesabatın subyektiv və qərəzli məqamları əsasən şəxslərdən qaynaqlanır. Bu isə çox dəhşətli və ABŞ üçün utanclı hadisədir.

Konkret olaraq 2023-cü ilə bağlı yayılan hesabatda insan hüquqları, dini tolerantlıqla bağlı Azərbaycana qarşı tam ədalətsizlik və saxtakarlıqlar var. Bu hesabatın ölkəmizə aid olan hissəsini erməni əsilli Daniela Aşbaxyan hazırlayıb! Bu o deməkdir ki, Dövlət Departamenti erməni lobbisinin, bu halda bir erməninin əlində alətə çevrilib, ABŞ Aşbaxyanın tələsinə düşüb.

ABŞ-in özü demokratiya və insan haqları, eləcə də dini azadlıqlar sahəsində özü dəim tənqid olunur. Təkcə qara dərillərə qarşı münasibətin dözülməz olması faktını kimse dana bilmir.

İndiki halda isə baş verən hadisəni, Azərbaycana qarşı erməninin müəllifliyi ilə saxta hesabat hazırlamağı ABŞ necə izah edə biləcək? Bu onun onsuz da zədəli imicini yerlə bir edəcək. Bu həm də o deməkdir ki, ABŞ kimi bir dövlət erməni fitnəsinin toruna düşüb...

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri Çingiz Qənizadə "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Azərbaycan bu cür qərəzli, zərər qədər əsas olmayan hesabatlarla ümumiyyətlə əhəmiyyət verməli deyil. ABŞ Dövlət Departamenti tərəfindən illərdir bu cür hesabatlar hazırlanır. Hətta mən xatırlayıram, bu hesabatların birinin müzakirəsi zamanı - o zamanlar ABŞ səfirliyi Bakıda hüquq müdafiəçilərini dəvət edirdi bu müzakirələrə - mən səfir Rino Harnişə dedim ki, bu hesabatda Ermənistandan qovulmuş azərbaycanlıların sayı az göstərilir və biz ötən il də buna etirazımızı bildirmişik. Səfir ciddi bir cavab verə bilmədi. Sadəcə dedi ki, ola bilsin texniki yanlışlıq olub. Yəni əslində hələ illər öncədən Dövlət Departamentində hesabatların hazırlanmasında ermənilər iştirak edirdi. Təhriflər, qərəzli münasibət və böhtanlar həm də bundan qaynaqlanır. İnsan hüquq və azadlıqlarından, demokratiyadan, dini etiqad azadlıqlarından sənədlər fərizələr əsasında hazırlanmalıdır. Eyni zamanda bu sənədlərin hazırlanması mihiyadlarla dollar büdcəsi olan Dövlət Departamentinin özünün qərəzli olmayan, tərəf tutmayan əməkdaşları tərəfindən faktlara, sübutlara söykənilməklə hazırlanmalıdır. Amma biz görürük ki, Azərbaycanla Ermənistan arasında sülhün hələ tam bərqərar olmadığı bir dövrdə erməni əsilli

Dövlət Departamenti erməni tələsinə düşüb - qərəzli hesabatla Bakıdan cavablar

Dərisinin rənginə görə insanı küçədə döydürüb öldürən dövlətin növbəti saxtakarlığı

insanlara-Daniela Aşbaxyana Azərbaycanla bağlı hesabat hazırlamağı həvalə etmək özü əvvəldən qərəzin nümayiş etdirilməsidir. Gün kimi aydındır ki, ermənilər həmin hesabatı Azərbaycana bəslədikləri nifrətin təsiri altında hazırlayaçaqlar. İndiyə qədər Dövlət Departamentinin hesabatlarında işğal dövründə Ermənistan tərəfindən dağıdılan Azərbaycanın 67 məscidi haqqında fikirlər əksini tapmayıb. Qarabağda bir dəne də olsun xristian abidəsi dağıdılmayıb. Ancaq 67 məscidin ermənilər tərəfindən dağıdılması, yandırılması faktıdır. Dövlət Departamenti bunları görmək istəmir. ABŞ o cür saxta hesabatlarla Azərbaycanı təzyiqlər etmək istəyir. Biz, ABŞ-in Bakıdakı səfirliyinə, Dövlət Departamentinə rəsmi etirazlarımızı bildirməliyik. ABŞ bu cür qərəzli mövqeyi ilə Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərində tərəfsizliyinə növbəti dəfə ciddi zərbə vurdu. ABŞ açıq-aşkar tərəf tutduğunu nümayiş etdirir. ABŞ Fransaya çevrilir. Bununla da Cənubi Qafqazda onun nüfuzu da get-gedə Fransanın nüfuzu səviyyəsinə enəcək. Sonda Azərbaycanın haqlı olduğunu qəbul edəcəklər".

Deputat Aydın Hüseynov da bildirib ki, ABŞ Dövlət Departamentinin dünya ölkələrində dini azadlıqların vəziyyəti ilə bağlı illik hesabatında Azərbaycan haqqında yazılanlar qərəzli və heç bir faktı əks etdirməyən cəfəngiyyatdır: "Əvvəla ölkəmizdə müxtəlif dinlərin daşıyıcılarının birgə yaşayışı, tolerantlıq, multikulturalizm barədə fərqli mənbələrin apardığı araşdırmalar bu hesabatın tam əksini deyir. İkincisi, hesabatın kim tərəfindən hazırlanması da əsas məsələdir, görürük ki, burada da

erməni izi, erməni barmağı, ermənipərəst yanaşma var. ABŞ Dövlət Departamenti həmin hesabatın hazırlanması üçün Azərbaycanda hansısa araşdırma aparıbmı? Əlbəttə yox. Hansı dinin nümayəndəsi ona qarşı ayrı-seçkiliyin olduğunu deyib? Bütün bunlar qərəzli iddialardır.

Azərbaycanda dini ayrı-seçkiliyin olduğunu iddia edənlər özlərinə baxsalar, öz ölkələrində baş verənləri saf-cürük etsələr, daha ədalətli olar. Amerikada dini, milli və irqi ayrı-seçkiliyi araşdırmağa ehtiyac yoxdur, çünki bu hadisələr demək olar ki, ABŞ-da hər gün baş verir. Fərqli irqlərin nümayəndələrinin bir-birini qəbul etməməsinin ictimai nəqliyyatda, iş yerlərində, yaşayış yerlərinin seçilməsində açıq gözlə görmək olar. Qeyri-xristian dinlərə qarşı münasibəti bütün Avropa ölkələrində, o cümlədən Amerika qitəsində baş verən toqquşmalar və qarşıdurmalarla sübuta yetirmək olar. Bu azmış kimi, ABŞ bütün dünyada çoxsaylı müharibələri və qarşıdurmaları alovlandırır, milyonlarla insanın ölümünə, qaçqın vəziyyətinə düşməsinə, səfalet içində yaşamasına səbəb olur. Bəs hesabatda bunlar niyə qeyd olunmayıb? Əlbəttə, hesabat müəllifləri bunu görməzdən gəlirlər, onlar "araşdırmalar"ını yalnız qeyri-xristian ölkələrdə aparır ki, özlərini siqortalaya bilsinlər".

Deputatın sözlərinə görə, Dövlət Departamentinin hesabatında Azərbaycanla bağlı bölümü hazırlayan erməni əsilli amerikalı Daniela Aşbaxyan Amerika Erməni Assambleyasının rəhbər vəzifəli şəxslərindən biridir: "Bu erməni qadın Livanın Los Angelesdəki konsulluğunda çalışır.

Onun statusu Dövlət Departamentində işləməsinə qadağa qoyur. Nədənə amerikalılar buna da göz yumublar.

Daha bir diqqətçəkən məqam hesabatda qeyd olunan "faktlar"ın 2023-cü ildə Azərbaycanın Qarabağda keçirdiyi antiterror tədbirlərinin nəticələrinə uyğun hazırlanmasıdır. Hesabatı hazırlayanlar antiterror tədbirlərinin separatçılara, Ermənistan ordusunun qalıqlarına qarşı aparıldığını bilərəkdən diqqətdən kənardə saxlayaraq baş verənləri dinlə əlaqələndiriblər, ya da dini ayrı-seçkiliyə yozublar".

Deputat Hikmət Babaoğlu isə bildirib ki, ABŞ Dövlət Departamentinin qəbul etdiyi hesabatlar artıq dünya tərəfindən ciddi qəbul olunmur. Dövlət Departamenti bu cür qərəzli hesabatları müstəqil iradə nümayiş etdirən dövlətlərə təzyiq üçün istifadə edir: "ABŞ Dövlət Departamenti dünya ölkələrində dini azadlıqların vəziyyəti ilə bağlı illik hesabatının Azərbaycana aid hissəsində əsassız, realıqla heç bir əlaqəsi olmayan və qərəzli iddialardan ibarət məqamlara toxunub. Burada diqqətçəkən, önəmli və əsas məqamlardan biri hesabatın ermənilər tərəfindən tərtib olunmasıdır. Belə ki, sənədin Azərbaycana aid olan hissəsi dövlət komissiyasının rəhbəri Daniela Aşbaxyan olan ictimai xadim tərəfindən hazırlanıb. Bu hesabatla heç kim inanmır və obyektiv olması da qeyri-mümkündür

ABŞ Dövlət Departamentində müstəqil iradə nümayiş etdirən dövlətlərə qarşı söz azadlığının, demokratik dəyərlərin, insan hüquqlarının, dini və etnik azadlıqların bir silah kimi işlənməsi artıq ənənə halını alıb. Bu, həmin Departamentdir ki, bir neçə gün əvvəl

Muxtar Babayev COP29-un Prezidenti müəyyən edildi

Muxtar Babayev Birleşmiş Millətlər Təşkilatının İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasının (COP29), Kioto Protokolunun Tərəflər Görüşünün 19-cu sessiyasının və Paris Sazişinin Tərəflər Görüşünün 6-cı sessiyasının Prezidenti müəyyən edilib.

Prezident İlham Əliyev bununla bağlı Sərəncam imzalayıb.

Sərəncamda bildirilib ki, Azərbaycan Respublikası ətraf mühitin qorunmasına, iqlim dəyişmələrinin qarşısının alınmasına xüsusi əhəmiyyət verir:

"Azərbaycanın 2030-cu ilədək sosial-iqtisadi inkişafa dair milli prioritetlərindən birinin "Təmiz ətraf mühit və yaşıl artım ölkəsi" kimi müəyyən edilməsi, işğaldan azad edilmiş ərazilərin və Naxçıvan Muxtar Respublikasının yaşıl enerji zonası elan olunması, 2024-cü ilin "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" elan edilməsi bu sahədə aparılan məqsədyönlü və ardıcıl dövlət siyasətinin təzahürüdür.

İqlim dəyişmələrinin qarşısının alınması sahəsində Azərbaycanın həyata keçirdiyi fəaliyyət beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən yüksək qiymətləndirilir. Məhz bu səbəbdən, iştirakçıların sayına və səviyyəsinə, müzakirəyə çıxarılan məsələlərin aktuallığına görə dünyada ən mötəbər tədbirlərdən biri hesab edilən Birleşmiş Millətlər Təşkilatının İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası (COP29) dünya ölkələrinin yekdil qərarı ilə 2024-cü ildə Azərbaycanda keçiriləcəkdir.

Azərbaycan beynəlxalq ictimaiyyətin ona böyük hörmət və etimadının göstəricisi olan bu nüfuzlu sessiyanın yüksək səviyyədə təşkil edilməsi, ölkəmiz və bəşəriyyət üçün uğurlu nəticələrlə yekunlaşması naminə bütün zəruri tədbirləri görəcəkdir". Sərəncama əsasən, Muxtar Bahadır oğlu Babayev Birleşmiş Millətlər Təşkilatının İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasının (COP29), Kioto Protokolunun Tərəflər Görüşünün 19-cu sessiyasının və Paris Sazişinin Tərəflər Görüşünün 6-cı sessiyasının Prezidenti müəyyən edilib.

Müəyyən edilmiş Prezidentə (President-Designate) Birleşmiş Millətlər Təşkilatının İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasına (COP29), Kioto Protokolunun Tərəflər Görüşünün 19-cu sessiyasına və Paris Sazişinin Tərəflər Görüşünün 6-cı sessiyasına hazırlıq işlərinin aparılması və sədrliyin həyata keçirilməsi üçün məsul nümayəndələrdən ibarət heyətin formalaşdırılması səlahiyyəti verilib. Sərəncam imzalandığı gündən qüvvəyə minir.

ABŞ-dan 3 min kilometr uzaqda yerləşən ölkələrlə bağlı dinləmələr keçirir və qərar qəbul edir ki, hansı ölkə necə davranmalıdır. Bu mövqenin özü də şübhəsiz ki, beynəlxalq hüquqa ziddir. Eyni zamanda, bu müzakirələrin məhz islamofob mövqedən aparılması da ən böyük dini, milli və etnik ayrı-seçkilikdir. Belə olan halda ABŞ Dövlət Departamenti tərəfindən hazırlanan hesabatla əlbəttə ki, heç kim inanmır və onun obyektiv olması qeyri-mümkündür. Çünki daima ardıcıl olaraq belə qərəzli mövqelərdən çıxış edən müxtəlif sənədlərlə biz üzləşirik. Artıq dünya da buna alışıb. Düşünürəm ki, belə mövqe artıq heç kəsi təəccübləndirmir. Dövlət Departamenti bu cür qərəzli hesabatlarla ABŞ-in Azərbaycanda

və bölgədə nüfuzuna zərbə vurur. Dövlət Departamentinin müxtəlif məsələlərlə bağlı yayımladığı hesabatlar artıq 30 il əvvəl olduğu kimi ciddi sənəd olaraq qəbul edilmir. Çünki bu cür hesabatlarda səsləndirilən dırnaqarası faktların milli dövlətlərə təzyiq üçün nəzərdə tutulduğu çox aydın görünür və bunu hamı dərk edir. Lakin məsələ ondadır ki, bu cür hesabatlar əvvəlki illərdəki kimi müəyyən siyasi etika çərçivəsində də hazırlanmır. Hazırda Azərbaycanla bağlı hesabatın hazırlanması üçün ermənilər cəlb edilib. Ona görə də, müəllifi erməni olan hesabatın Azərbaycana qarşı bu qədər qərəzli olmasında təəccüblü nəse yoxdur".

Etibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"

Axilles vesterni

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

"Azançı çəkər soyuğu,
 Molla yeyər toyuğu"
 (Azərbaycan ata sözü)

1979

-cu ildə İranda islam inqilabı olanda ABŞ-ın Tehrandakı səfirliyini də ələ keçirmişdilər. Həmin hadisələr haqda 2012-ci ildə Ben Afflekin rejissorluğu və baş rol oynadığı "Arqo əməliyyatı" adlı film çəkilib. Film "Oskar" mükafatı alıb. Xeyli dərəcədə maraqlı filmidir. Orada bir epizoddə amerikalılar girov qalmış, o cümlədən Tehrandakı Kanada səfirliyində gizlənməmiş soydaşlarını xilas əməliyyatına nə ad qoymaq üzərində düşünürlər. Daha dəqiqi, xilas etmə qrupu kinoçəkənlər adıyla İrana girməlidir və "çəkicək" filmə ad fikirləşirlər. Biri deyir ki, gələn "Axillesin atları" adı qoyaq. O biri etiraz edir: "İndi vestern zamanı deyil". "Axı bu qədim Troya haqda filmdir, nə dəxli?" Cavab daha möhtəşəmdir: "Əgər filmdə at varsa, deməli bu vesterndir". Əslində bu, eyni zamanda orta statistik amerikalının dərrakəsi üzərində zarafat da sayıla bilər.

Filmi və epizodu ABŞ Dövlət Departamentinin dünyada din azadlığının vəziyyəti haqda son hesabatında Azərbaycan tənqid ediləndə xatırladım. Çox qəribə hesabatdır. Təsvür edin, orada amerikalılar Azərbaycan hökumətini... şiə dindarlara qarşı təqiblərdə suçlamışlar. Anekdotturmu? Yox. İçində yaşadığımız reallıqdır. Yoxsa qəhqəhə ilə gülərdik.

Azərbaycan müstəqillik qazanandan bəri İranın xeyli badalağını görmüşük. Bunun içində sərhədi pozub az qala Salyana qədər hərbi təyyarə uçurmadan tutmuş (o zaman mollaların qazını Türkiyə qırıcları almışdı - yadımdan çıxmıyıb), işğalçı Ermənistanla qol-boyun olmağacan hər cür pislik var. Yazıçı-publisistimizə ölüm hökmü kəsiblər, icra ediblər. Deputata güllə atıblar. Ən müxtəlif kəndlərdə ara qarşındırlar, radikal dini-terror təbliğatı aparıblar. Şairləri girov götürüblər və sairə - xüsusi olaraq pislikləri sadalamaq fikrində deyiləm, yoxsa bu siyahı yetərinə uzundur. Ordan üzü bəri daşınan tonlarla narkotikin bədbəxt elədiyi ailələri, insanlarımızı heç yada salmıram, o istiqamətdə durum lap ağılmalıdır. O cümlədən, İranda insan haqları pozulan türklərin acı durumu sözsəhbətə sığışan deyil.

İndi mən şəxsən başa düşmürəm, ABŞ nə istəyir? Bizdə də islam inqilabı olmasını? Əlbəttə, Azərbaycanda insan hüquqlarının durumunda çoxlu problemlər var. O cümlədən, dini sahədə. Ancaq bu problemlər nədən qaynaqlanır, səbəbləri, kökləri hardan gəlir, guya bunu bilmirlər? Qəşəng bilirlər. Məqsəd qaşınmayan yerdən qan çıxarmaqdır.

Pis çıxmasın, dini problem hər yerdə var. Elə ABŞ-ın özündə keşişlərin uşaqlıqlığı haqda cinayət işlərini yığıb-yığırdı bilmirlər. Ən yaxşısı dinin ölkə siyasətinə qarışmadığı sistemlərdir, təəssüf ki, bizim bölgə bu sistemlərdən çox uzaqdır. Azacıq imkan versən, mollalar hər yerdə başa keçər, çünki hökumətin uğursuz iqtisadi-sosial siyasəti uzun illərdir buna zəmin, bünövrə yaradıb. Təbii ki, burada yenə "səbəb-nəticə", "toyuq-yumurt" əlaqələri, hansının əvvəl olduğunu müzakirə etməyin yeri deyil. Necə deyirlər, status-kvoya (axır ki, bu sözün yazdım) baxmalıyıq. Hazırkı vəziyyətdə isə hökumət dindarlara nəzarətdə saxlayır.

Üstəlik, bizim qanunlara görə din dövlət işlərindən ayrı olmalıdır, lakin heç belə deyil və az qala amerikalıların arzuladığı kimidir. Məsələn, hansısa şiə dindarın həbsindən danışsansa, eyni zamanda yüzlərlə şiə mollasına dövlətin maaş, hətta avtomobil ayırdığını da qeyd etməyə borclusan. Gəl "çötkəyə vuraq", görək hansı ağır basır? Hökumətin dindarlara görün-baxımı daha çoxdur. Hara baxsan minarələri ionosferə çatan məscidlər tikilib. Azan radio ilə verilir, gecə-gündüz şəhərin üstündə ucalır. Ocaqlar, pirlər hər yerdə remont olunur, televiziyalarda pirlər haqda verilişlər elmi verilişlərdən min dəfə çoxdur. Bütün polis reislərimiz həcc ziyarətinə gediblər. Prokurorlar məşədi, deputatlar kərbelayıdır. Nəzir qutuları onlayndır. Şeyximizin 5 mərtəbəli xeyir-şər evində hər gün 10 ton aş bişirilir. O cümlədən, onun qudası 28 dəfə müqəddəs Məkkəni ziyarət etmişdir. Bəs bu çirkin hesabat nədən yaranıb? Bəlkə amerikalılar bunu "əsl islam" hesab eləmişlər?

Məncə amerikalılar paxılıqdan belə edirlər. Maraqlan, gör Bayden Məşhədə gedə bilirmi? Ancaq uzaqdan baxır. İnşallah, Tramp prezident olsun, yenə yaxşı hesabatlar görərik. Bizim adamımız odur.

ABŞ dövlət katibi

Antoni Blinken
 yeni ilin ilk günlərində Türkiyəyə səfər edib. Bölgədə kifayət qədər mürəkkəb vəziyyətin yaranması fonunda Blinkenin qardaş ölkəyə gəlişi anlaşılandır. Hazırda ABŞ və Türkiyə arasında çözümlünü gözləyən xeyli məsələlər var.

Nəzərə çatdıraq ki, yanvarın 6-da Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan ölkədə səfərdə olan ABŞ dövlət katibi Antoni Blinkeni qəbul edib. Görüş İstanbulda Vahdettin Köşkündə keçirilir. Mətbuata qapalı keçirilən görüşdə Türkiyənin xarici işlər naziri Hakan Fidan, Milli İstihbarat Təşkilatının (MIT) rəhbəri İbrahim Kalın və ABŞ-ın Türkiyədəki səfiri Cefri Fleyk də iştirak ediblər.

Blinken Türkiyəyə hansı təkliflə gəlmişdi və nə ilə getdi? Nələr razılaşdırıldı?

Deputat Bəhruz Məhərrəmov Ərdoğan-Blinken görüşünü belə şərh etdi: "ABŞ Dövlət katibi Antoni Blinkenin Türkiyə və digər region ölkələrinə səfəri ənənəvi xarakter daşıyır və qütblərə xüsusi ziddiyyətin dərinləşməsi fonunda Qərbin mövqeyini gücləndirməyə hesablanıb. Sırr deyil ki, Türkiyə bütövlükdə Yaxın və Orta Şərqə münasibətdə kilid coğrafiya və açar hərbi-siyasi gücdür. Regionda nəinki uğur qazanılması, hətta mövqələrin qorunması üçün belə Ankara ilə hesablaşılmalı, yaxud Türkiyənin maraqları ilə uzlaşılması şərtidir. O cümlədən də Şərq-Qərb qarşıdurmasının açıq silahlı münaqişə formasına transformasiya olunduğu Yaxın Şərqdə Ankaranın mövqeyinin nəzərə alınmaması sadəlövlük olar və Vaşinqton bunu yaxşı başa düşür."

Xüsusən İran və Türkiyə arasında ziddiyyətlərin nisbətən arxa plana keçdiyi, Ankara və Tehran arasında Fələstin məsələsi üzrə faktiki vahid mövqeyin formalaşması fonunda yaxınlaşmanın müsbətə əlavə olduğu bir situasiyada əslində ABŞ Dövlət Katibinin Türkiyə səfəri zərurət idi.

Bildiyiniz kimi, qısa müddət öncə İran Prezidentinin Türkiyəyə səfəri planlaşdırılırdı, lakin Kerməndə yüzdən artıq insanın həlak olması ilə nəticələnən terror aktı ilə Ankarada yüksək səviyyəli təmaslar təxirə salındı. Məsuliyyəti İŞİD-in öz üzərinə götürdüyü terror aktına görə İran ABŞ və İsraili günahlandırsa da, bu sadəcə iddiadır. Lakin dəyişməyən bir reallıq var ki, ABŞ-ın Kerman hadisələri ilə heç bir bağı olmadığı ehtimalında belə, bu terror aktı Vaşinqtona əhəmiyyətli vaxt qazandırdı. Xüsusən terror aktının Ankara-Tehran siyasi trafikində ləngilmələrə gətirib çıxarması ABŞ üçün yeni gedişlərə, mübaliğəli desək, "at, yaxud fili" oyuna daxil etməyə

Ərdoğan Blinkenə nə dedi - ABŞ dövlət katibini Türkiyəyə gətirən səbəblər

Politoloq: "Amerika sülh sazişini qardaş ölkə ilə razılaşdırılmış şəkildə həyata keçirmək istəyir"

imkan yaratdı. Blinkenin Türkiyə və digər region ölkələrinə səfəri məhz bu gedişin inikasıdır.

Görüşün nəticələrinə gəlincə, Türkiyənin indiki mövqeyi aydındır. Amma, təbii ki, dövlətlərin mövqələri maraqların inkişaf tendensiyasından asılıdır və bağlı qapılar arasında söhbətin məzmunu, Türkiyəyə verilən vəd, yaxud Ankaranın şərtləri barədə indiki həssas dövrdə fikir yürütmək çətindir. Amma yalnız bir məqam şübhə doğurmur ki, ciddi siyasi oyunçu olan Rəcəb Tayyib Ərdoğan bu prosesdə Türkiyənin maraqlarını təmin edəcək".

"Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Elxan Şahinoğlu bu səfərin pərdəarxası məqamlarını açıqladı: "Blinken Yaxın Şərq turnesinə çıxarkən qardaş ölkəyə də səfər etdi. Çünki, Türkiyə Yaxın Şərqdə baş verən hadisələrdə aparıcı rol oynayır. Müxtəlif sülh təşəbbüsləri də var, atəşkəsə çağırışlar edir. Türkiyənin Avrasiya məkanında və Yaxın Şərqdə rolu son zamanlar xeyli artıb. Bunu da Amerika nəzərə almalı. Yaxın Şərqdə baş verən hadisələri Blinken həm Cümhurbaşqanı Ərdoğanla, həm də xarici işlər naziri Hakan Fidanla müzakirə edib. Çıxış yolları axtarılır. Türkiyənin mövqeyi aydındır. Yeni atəşkəs olmalı, İsrailin Qəzzaya hücumu dayandırılmalı və humanitar məsələlər həll olunmalıdır. Əslində Amerikanın da mövqeyində bu çalarlar var. Sadəcə İsraili əməliyyatları dayandırmaqla bağlı razılaşdırılmalı. Son zamanlar humanitar mövzunun ağırlıq qazandığını amerikalı rəsmilər də bildirirlər. Çünki, on min-

lərlə insan həlak olub. HƏMAS-la mübarizə gedir. Mülki insanlar öldürülür və bu da bölgədə vəziyyəti durmadan gərginləşdirir. Həll yolu tapılmalıdır. Ona görə də, Ankarada bu istiqamətdə fikir mübadiləsi aparılıb. Cənubi Qafqazla bağlı da fikir mübadiləsi aparılıb. Çünki Türkiyə də Cənubi Qafqazda aparıcı dövlətdir. II Qarabağ savaşında Azərbaycana böyük dəstəyi olub. Son illərdə Türkiyə faktoru Cənubi Qafqazda Amerika nəzərə almağa başlayıb. Bölgə dövlətləri olan Azərbaycan və Ermənistan sülh sazişinin imzalanması üçün fəallıqlarını artırırlar. Eyni zamanda, bölgə dövlətləri sülh sazişinin uzaqlarda, yeni Vaşinqton və Brüsseldə deyil, bölgədə imzalanmasının tərəfdarıdır. Amerika Azərbaycanla Ermənistan arasında moderatorluğunu davam etdirsə də, onu da anlayır ki, Türkiyənin bölgədəki aparıcı rolu ilə hesablaşmalıdır. Amerikanın Rusiya və İranla münasibətləri gərgindir, yerdə qalıb Türkiyə. Cənubi Qafqazda üç qonşu ölkə var, Rusiya, İran və Türkiyə. Türkiyə həm də NATO ölkəsi olduğundan Amerika məhz sülh sazişinin əldə olunmasını qardaş ölkə ilə razılaşdırılmış şəkildə həyata keçirmək istəyir. Hesab edirəm ki, bu ətrafda da həm Ərdoğan, həm də Hakan Fidanla geniş fikir mübadiləsi aparılıb".

Siyasi analitik Asif Nərimanlı Türkiyə-Amerika arasında hələ həll olunmayan məsələlərin qaldığını bildirdi: "Blinkenin Ankara səfəri Yaxın Şərq turnesinin tərkib hissəsidir. ABŞ dövlət katibi İsrail-Həmas müharibəsinin başlanmasından sonra Yaxın

Şərqə dördüncü səfərini edir. Vaşinqtonu iki məsələ narahat edir. Birincisi, Qəzza müharibəsinin necə bitəcəyidir. İsrail müharibəni dayandırmaq fikrində deyil, buna görə ABŞ dilemma qarşısında qalıb. Bir tərəfdən İsrailə dəstəkdən imtina edə bilmirlər, digər tərəfdən, bu mövqe onun Türkiyəyə daxil olmaqla ərəb ölkələri ilə münasibətlərini riskə atır. İkincisi, Yaxın Şərqdə yeni və daha böyük müharibə riskidir. Qəzzadan sonra Qırmızı dənizdə baş verənlər bu riski artırır. Bu situasiyada ABŞ-a Türkiyənin dəstəyi lazımdır. Vaşinqton və Ankara arasında fikir ayrılığının olduğu kifayət qədər məsələ var. ABŞ Yaxın Şərqdəki proseslər fonunda Ankaranın dəstəyini almaq üçün bu fikir ayrılıqlarını aradan qaldırmaq fikrindədir. Blinkenin Yaxın Şərq turnesinə Türkiyəyə səfərlə başlamasının səbəbi də budur. ABŞ-ı narahat edən məsələlərdən biri də Türkiyə ilə problemlə münasibətlərin Vaşinqtonun Cənubi Qafqaz siyasətinə də təsir edəcəyidir. Çünki Qəzza müharibəsində Vaşinqtonun mövqeyi Ankara tərəfindən qəbul edilmir, buna paralel olaraq, iki ölkə arasında ziddiyyətli məsələlər var və bütün bunlar ABŞ-ın tək cəmi Yaxın Şərqdəki mövqələrinə yox, Cənubi Qafqazdakı mövqələrinə də mənfi təsir edə bilər, xüsusilə, Azərbaycan-Ermənistan sülh danışıqları fonunda. Blinkenin Ankarada Cənubi Qafqazı da müzakirə etməsi bundan qaynaqlanır. Fikrimcə, mövcud vəziyyətdə ABŞ-ın Türkiyə ilə bütün məsələləri razılaşdırğını demək çətindir".

□ **Cavanşir ABBASLI,**
 "Yeni Müsavat"

Təzə ilin ilk ayında Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh danışıqlarının intensivləşməsi gözlənilir. İstər Bakı və İrəvandan, istərsə də Moskva, Vaşinqton və Brüsselə verilən bəyanatlar belə bir nikbin qənaəti yaradır. Rusiyada nəşr olunan "Kommersant" qəzeti isə öz mənbələrinə istinadən yazıb ki, tərəflər sülh müqaviləsini həttə yeni ildən dərhal sonra, yeni yanvarda imzalaya bilər.

"2023-cü ilin sonunadək Cənubi Qafqaz üzrə danışıqlar prosesində daimi uğursuzluqlara və fasilələrə rəğmən, MDB-nin Sankt-Peterburq sammitindən əvvəl İlham Əliyev və Nikol Paşinyan sülh müqaviləsini imzalamağa və 30 illik münaqişəyə son qoymağa heç vaxt olmadığı qədər yaxın idilər. Bütün öncəki görüşlərdən fərqli olaraq - ötən il onların sayı 5 olub - Sankt-Peterburqdakı təmas Bakının sentyabrda bir günlük hərbi əməliyyatından sonra tanınmamış "dqr"-in fəaliyyətini dayandırmasından sonra ilk görüş idi", - nəşr qeyd edib. Məlumat Sankt-Peterburqda Azərbaycan Prezidenti ilə Ermənistanın baş na-

Sülh müqaviləsi bu ay imzalanacaq? - 2024-ün "yol xəritəsi"ndə nə var...

Türkiyə-ABŞ danışıqlarında da Azərbaycan-Ermənistan münasibətləri əsas müzakirə mövzularından biri oldu; davamında nələri gözləməli? Ekspertlərdən fərqli açıqlamalar

"Biz həqiqətən də sülh sazişinin imzalanması üçün tarixi şansın olduğuna inanırıq və bu fürsəti əldən verməməliyik. Sazişin mətni ilə bağlı əhəmiyyətli irəliləyiş əldə olunub, ancaq hələ də həllini gözləyən bir neçə məsələ mövcuddur", - Hacıyev qeyd edib.

Nəhayət, Türkiyənin xarici işlər naziri Hakan Fidanla ABŞ-ın dövlət katibi Antoni Blinken arasında keçirilən son görüşdə də Azərbaycan və Ermənistan arasındakı sülh danışıqları müzakirə mövzuları sırasında olub. Bildirilir ki, ABŞ Dövlət katibi An-

nə diqqət cəkdi: "Yeni ilin ilk günlərində ABŞ Dövlət katibi ABŞ-ın Beynəlxalq Dini Etihad Azadlığı üzrə Komissiyası (US-CIRF) 2023-cü ilin dekabr ayının 5-də açıqladığı Azərbaycanla bağlı növbəti qərəzli hesabatında əks olunan tövsiyəyə əsaslanaraq Azərbaycanı "Xüsusi Nəzarət Siyahısına" (Special Watch List -SWL) daxil edib. Komissiyanın hesabatında Azərbaycanın bu siyahıya əlavə edilməsinin "əsaslandırılması" isə hesabatda göstərilən "Ermənistanla münaqişə kontekstində Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ ərazisində

doğrulsa belə Ermənistanla qarşıdurma davam edəcəkdir. Ən azı informasiya və beynəlxalq hüquq müstəvisində mübahisə nəinki zəifləməyəcək, hətta daha da vüsət alacaqdır. Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi Hikmət Hacıyev Almanyanın "Berliner Zeitung" qəzetinə müsahibəsində "sülh sazişi sərhədin delimitasiyasının girovuna çevrilməməlidir" fikirləri və sülh müqaviləsinin sərhədlərin delimitasiya və demarkasiyası həyata keçirilmədən mümkünüyünə dair açıqlaması olmuşdu. Yeni yaxın aylarda sülh müqaviləsi imzalanırsa belə sərhədlərin müəyyən edilməsi prosesi davam edəcəkdir və istisna deyildir ki, bu sahədə razılığa gəlmək o qədər də asan olmayacaqdır". STM icraçı direktorunun fikrincə, görünən budur ki, Ermənistan həttə sülh müqaviləsini imzalasa belə onun şərtlərinin altından asan çıxmaq üçün maksimum "dişsiz" bir sənədin olmasını istəyir: "Ermənistandan və ermənilikdən dubinka kimi istifadə etməklə Azərbaycanı təzyiq altında saxlamaq istəyən qüvvələr isə hər hansı bir müqavilənin imzalanmasında maraqlı görünmür və ya sənəd imzalanırsa belə onun Rusiyada deyil, ABŞ və ya Qərbi ölkələrinin birində baş verməsini istəyir. Rusiya isə öz növbəsində buna imkan vermək istəmir. Ermənistan isə hələ ki, sözdən əmələ keçməyib. Azərbaycana qarşı ərazi iddialarından yalnız sözdə imtina edilib. Bir tərəfdə pozitiv açıqlamalar verib, o biri tərəfdə anti-Azərbaycan tədbirlərini davam etdirməkdədirlər. Bu baxımdan 2024-cü ilin ikitərəfli münasibətlərdə o qədər də asan il olmayacağını düşünürəm, hətta sülh müqaviləsi imzalanırsa belə".

Bu arada, rəsmi İrəvan absurd iddiasını növbəti dəfə tirajlayaraq bəyan edib ki, qoşunların Ermənistan-Azərbaycan sərhədindən güzgü şəklində çıxarılması təklifi qüvvədə qalır, Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyindən yerli medianın sorğusuna cavab olaraq bildirilib. İddia olunub ki, çıxarma SSRİ Silahlı Qüvvələri Baş Qərargahının son xəritələri əsasında baş tutmalıdır və İrəvan bu məsələ ilə bağlı müzakirələrə tez bir zamanda başlamağa hazırdır.

Təhlükəsizlik üzrə ekspert İlham İsmayıl şübhə etmir ki, burada yeni erməni hiyləsi var: "Bilirlik ki, qoşunların sərhəddən güzgü şəklində çıxarılmasına Azərbaycan müsbət yanaşmır və bu məsələyə sülh müqaviləsindən sonra, delimitasiya, demarkasiya işlərində baxılmağın tərəfdarıdır. Özləri sülh tərəfdarı kimi göstərən

Türkiyə Zəngəzur dəhlizinin 2029-cu ilə qədər yaradılacağına ümid edir

Türkiyə 2029-cu ilə qədər Zəngəzur dəhlizinin yaradılması layihəsinin həyata keçirilməsinə ümid edir. APA-nın "İnterfaks"a istinadən verdiyi məlumata görə, bu barədə ölkənin nəqliyyat və infrastruktur naziri Əbdulkadir Uraloğlu bildirib.

"Zəngəzur dəhlizinin Bakıdan başlayaraq Horadizə qədər olan Azərbaycan hissəsi tamamlanmaq üzrədir. Dəhlizin Türkiyə hissəsinin uzunluğu 224 km-dir. Ümumilikdə bu dəhlizin yaradılması prosesi 5 il çəkəcək. Yeni, düşünürəm ki, 2028-ci ildə biz bütün işləri tam başa çatdıracağıq" - nazir qeyd edib.

O əlavə edib ki, Ermənistan ərazisindən keçən hissə istisna olmaqla, Horadizdən Ordubada qədər olan hissədə tikinti işləri davam edir. Naxçıvan Muxtar Respublikasını Türkiyə ilə birləşdirən 100 km-ə yaxın mövcud yolun yenidən qurulması tələb olunacaq. Onun davamı İğdır-Qars dəmir yolu olacaq. Bu dəmir yolu xətti üzrə artıq tender prosedurları aparılıb və tikintisinə bu il başlanacaq.

Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı Yerevanın mövqeyinə toxunan Əbdulkadir Uraloğlu vurğulayıb ki, belə bir təşəbbüs ilk dəfə irəli sürüləndə onun faydasından danışılarsa da Ermənistan tərəfi mənfəi reaksiya verib.

"Lakin bu yaxınlarda Paşinyan (Ermənistanın baş naziri - red.) bu dəhlizlə bağlı müsbət mesajlar səsləndirib. Zəngəzur dəhlizinin Ermənistan hissəsinin uzunluğu təqribən 43 km-dir. dəhlizin tam başa çatdırılması hesab edilməsi üçün onlar planlaşdırma və tenderləri həyata keçirməlidirlər. Beləliklə, Türkiyə türk dünyası və Orta Asiya ölkələrinə birbaşa və asan çıxış əldə edəcək", - Əbdulkadir Uraloğlu bildirib.

O, həmçinin qeyd edib ki, İran da öz növbəsində Azərbaycanı Türkiyə ilə öz ərazisi vasitəsilə birləşdirəcək yolun tikintisi təşəbbüsü ilə çıxış edib.

"Biz Zəngəzur dəhlizi layihəsini həyata keçirəcəyik, lakin İranın da öz ərazisi vasitəsilə Türkiyə-Azərbaycan arasındakı bu əlaqənin bir hissəsi olmasına etiraz etmirik. İran tərəfi ilə danışıqlar və görüşlər davam edir. Biz bu layihənin vaxtında reallaşacağını gözləyirik", - nazir vurğulayıb.

zirinin qeyri-rəsmi söhbəti başa çatdıqdan sonra dərc edilib. Erməni mənbələri bildirir ki, iki lider arasında söhbət zamanı sülh müqaviləsinin imzalanması üzrə danışıqlar prosesinin bəzi aspektləri müzakirə olunub.

"Sülh imkanları heç vaxt bu qədər yaxın olmayıb. Biz bütün qonşularla normal münasibətlər qurmalyıq. Bəli, çətindir, amma kin-küdurətə, dözümsüzlüyə, tarixdə və realıqda daha güclü, daha yaxşı nəşə axtarmağa, eləcə də özünü tərifləyib digərindən üstün tutmaq kimi çirkin vərdislərə son qoymalyıq". Bunu Ermənistan parlamentinin sədri Alen Simonyan Yeni illə bağlı sosial şəbəkə hesabında yazıb.

"Bakı yaxın vaxtlarda Azərbaycan və Ermənistan rəsmiləri arasında sülh sazişi layihəsi üzrə danışıqların növbəti mərhələsinin keçiriləcəyinə ümid edir" - bunu isə Azərbaycan Prezidentinin xüsusi tapşırıqlar üzrə nümayəndəsi Elçin Əmirbəyov Estoniyanın ERR yayım şirkətinə müsahibəsində deyib. Öz növbəsində Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi Hikmət Hacıyev Almanyanın "Berliner Zeitung" qəzetinə müsahibəsində bildirib ki, sülh sazişi sərhədin delimitasiyasının girovuna çevrilməməlidir.

toni Blinken Türkiyənin xarici işlər naziri Hakan Fidanla Azərbaycan və Ermənistan arasında normallaşma prosesini müzakirə edib. Düzdür, detallar açıqlanmır, amma şübhə yoxdur ki, qarşıda ölkənin baş diplomati mövzu ilə bağlı Ankaranın prinsipial mövqeyini Blinkenin nəzərinə çatdırıb. Xatırladaq ki, bundan əvvəl iki rəsmi şəxsin telefon danışıqında da tərəflər, Türkiyə-Ermənistan və Azərbaycan-Ermənistan arasında normallaşma proseslərindən bəhs etmişdilər. Beləliklə, aparıcı dövlətlərin rəsmiləri arasındakı görüşlərdə də Bakı-İrəvan münasibətləri əsas mövzular sırasında yer alır. Bəs Nikol Paşinyan hökuməti nəhayət, bu il sözdən əmələ keçəcəkmi? Yanvarda gerçəkəndəmi sülh sənədinin imzalanması realdır? Son gelişmələr nədən xəbər verir, hazırda durum nə yerdədir? Tərəflərin 2024-cü il üçün "yol xəritəsi"ndə nə var? Bütün bunlarla əlaqədar ekspertlərə müraciət etdik.

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin icraçı direktoru Sahib Məmmədov "Yeni Müsavat"a açıqlamasında öncə sülh prosesində moderatorluq etməyə cəhd göstərən rəsmi Vaşinqtonun anti-Azərbaycan siyasəti-

hərbi cinayətlər və digər sui-istifadə hallarına yol verməkdə davam etməsidir". Guya Azərbaycan xristian ermənilərinin dini abidələrini məhv edir. Azərbaycana davamlı olaraq düşmən mövqeyi nümayiş etdirən Komissiyanın bu təklifinin dövlət katibi tərəfindən qəbul olunmayacağına gümanlar az olsa da, hər halda ümid edilirdi ki, bu baş verməyəcək. Amma dövlət katibi bu addımı atdı. "Xüsusi Nəzarət Siyahısı"na (XNS) bütün Xüsusi Nəzarətli Doğuran Ölkə meyarlarına tam cavab verməyən, lakin dini etiqad azadlığının ciddi şəkildə pozulması və dini tolerantlığın olmadığı ölkələr daxil edilir. Belə ölkə kateqoriyası 2016-cı il Beynəlxalq Dini Etihad Azadlığı Aktına (IRFA) Frank R. Volf düzəlişi ilə daxil edilmişdi". S.Məmmədov bütün bunları qeyd etməklə vurğuladı ki, ABŞ yenə də Ermənistan dövlətindən və erməni lobbisindən Azərbaycana qarşı dubinka kimi istifadə edir: "Ermənistan və ermənilik isə buna məmuniyyətlə razılıq verir. Hazırda global informasiya məkanında ermənilik dövlət katibinin bu qərarını alqışlayan məlumatları total şəkildə yaymadadır. Bu vəziyyətdə sülh danışıqlarına dair verilən optimist proqnozlar həttə özünü

günahı Azərbaycanın üzərinə atmaq istəyirlər. Əvvəl sülh imzalanmalıdır və burada hansı xəritə əsasında iş görülməsi də qeyd olunmalıdır. Yalnız bu razılışmadan sonra dəqiqləşməlidir ki, kim harada dayanmalıdır".

Ancaq bəzi ehtimallara görə, Ermənistarlara sülhün 2024-cü ildə imzalanacağı da artıq şübhəli görünür. İrəvandan gələn reaksiyalar prosesin şübhə yeri qoymur. İsmayıl bildirdi ki, sülh 2024-də imzalana bilər, amma hazırda gedən proseslər sazişin birinci yarımildə imzalanacağına şübhə yaradır: "Azərbaycan son yenikun layihəni Ermənistanla təqdim edib, amma Ermənistan iqtidarının da, müxalifətinin də mövqeyində pozitiv bir reaksiya yoxdur, əksinə, yeni şərtlər

var. Təhlükəsizlik Şurasının katibi Armen Qriqoryan qoşunların sərhəddən geri çəkilməsi şərtinin hələ də gündəmdə olması barədə bəyanat verib, müxalif parlament üzvləri isə sülh sənədini "kapitulyasiya aktı" kimi təqdim edirlər. Görünür, Paşinyan hakimiyyəti hələ Qərb havadarları ilə sənəd üzərində məsləhətləşmələrini davam etdirirlər. Qarşıda Azərbaycanda, bir ay sonra isə Rusiyada prezident seçkiləri gözlənilir, ona görə də sülh sənədinin yüksək səviyyədə yekunlaşdırılması real görünür. Qərb öz vasitəçiliyini qabardaraq aparacaq və imzalanmanı sürətləndirməyə çalışacaq, amma bu məsələnin yalnız Qərbin istəyiylə reallaşacağı inandırıcı gəlmir".

□ **E.PAŞASOY,**
"Yeni Müsavat"

Müdafiə nazirinin sabiq müavini 15 milyonluq mənimşəmədə suçlanır

Xüsusilə külli miqdarda mənimşəmədə təqsirləndirilən müdafiə nazirinin sabiq müavini, Maddi-Texniki Təminat Baş İdarəsinin keçmiş rəisi, mərhum general-leytenant Fuad Məmmədov, şirkət əməkdaşı - Fuad Şeydabəyov və Azər Xəlilovun cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi davam edib.

APA xəbər verir ki, Bakı Hərbi Məhkəməsində hakim Fikrət Əliyevin sədrliyi ilə keçirilən prosesdə məhkəmə istintaqı açıq elan edilib.

Prokuror ittiham aktının nəticəvi hissəsini elan edib.

İttihamla görə, mərhum general Fuad Məmmədov iki nəfər şirkət rəsmisi - Fuad Şeydabəyov və Azər Xəlilovla əlbir olaraq 15 milyon manata yaxın dövlət vəsaitini mənimşəyiblər.

İttihamla münasibət bildiren şirkət əməkdaşları öz-lərini təqsirli bilməyib.

Fuad Məmmədovun oğlu bu iş üzrə hüquqi varis kimi tanınıb. O da ittihamla münasibət bildiren zaman atasının təqsirsiz olduğunu deyib və atasıyla bağlı hissədə cinayət işinə xitam verilməsini xahiş edib.

Məhkəmədə o da məlum olub ki, mərhum generalın külli miqdarda qiymətləndirilən əmlakları üzərinə də həbs qoyulub.

Məhkəmə prosesin qapalı keçirilməsi ilə bağlı qərar qəbul edib.

Proses yanvarın 24-də davam etdiriləcək.

Qeyd edək ki, general Fuad Məmmədov 2018-2020-ci illərdə müdafiə nazirinin maddi-texniki təminat üzrə müavini - Maddi-Texniki Təminat Baş İdarəsinin rəisi olub. O, 2020-ci ildə vəfat edib.

Yanvarın 10-da Ali Məhkəmənin cinayət kollegiyasında hakim Nazim Mövsümovun sədrliyi ilə Milli Təhlükəsizlik Nazirliyinin (MTN 2015-ci ildə ləğv olunub - E.M) İstintaq Baş İdarəsinin keçmiş rəisi Mövlam Şixəliyev və onunla birgə məhkum olunmuş idarənin şöbə rəisləri - Sahib Ələkbərov, Yasin Məmmədov, Vüsal Ələkbərovun barələrindəki qərardan kasasiya şikayəti üzrə iclas təyin olunub. Hər 4 şəxs kasasiya şikayətlərində barələrindəki hökmün ləğv olunmasını, onlara bəraət verilməsini, müsadirəyə götürülmüş əmlaklarının geri qaytarılmasını tələb ediblər.

"Yeni Müsavat" xəbər verir ki, Bakı Apelyasiya Məhkəməsinin qərarından prokuror və iş üzrə zərərçəkənlər də narazıdır. Prokuror Mövlam Şixəliyevin xüsusi müsadirəyə götürülmüş, yaxınlarının adına olan və aşağı məhkəmə instansiyalarında geri qaytarılan əmlaklarının da tam olaraq müsadirə edilməsi barədə qərar çıxarılmasını tələb edir. Zərərçəkənlər də protestin təmin edilməsi ilə yanaşı kasasiya şikayətlərində yazırlar ki, Mövlam Şixəliyev və digər 3 məhkum onlara qarşı törədilən cinayətlərə münasibətdə daha yüngül cəzalar təyin olunub. Onlar məhkəmədən

xahiş edirlər ki, Mövlam Şixəliyev və digər 3 məhkum daha ağır cəzalar təyin olunması barədə qərar çıxarsın. Ötən ilin oktyabrında Mövlam Şixəliyev və dəstəsinin digər üzvlərinin şikayəti üzrə Ali Məhkəmədə iclas keçirilib. Lakin Mövlam Şixəliyev Ali Məhkəmədəki iclasa gəlməyib. Məhkəməyə məktub göndərilib və iclasda iştirakı üçün şərtinin olduğunu qeyd edib. Yazıb ki, hazırda saxlanıldığı 9 sayılı Cəzaçəkmə Müəssisəsindən Bakı İstintaq Təcridxanasına köçürülmədən, birbaşa Cəzaçəkmə Müəssisəsindən məhkəməyə gətiriləcəyi halda iclasda iş-

Ali Məhkəməyə şərt irəli sürən sabiq generalın şikayətinə baxılacaq

Mövlam Şixəliyev və onunla birgə həbs edilənlər cinayət yolu ilə əldə etdikləri milyonluq əmlaklarından vaz keçmək istəyirlər

tirak edə bilər. Əks halda külli miqdarda pul tələb etdikləri kasasiya şikayətinə onun iştirakı olmadan baxılması - ni xahiş edib.

Qanunda belə bir prosedur qayda müəyyən edilmədiyindən Mövlam Şixəliyevin şərti qəbul edilməyib. İclasda şikayət verən sabiq MTN-çilərdən yalnız Sahib Ələkbərov iştirak edib. Onun vəkili Vüsal Orucov kasasiya şikayətinə əlavə təqdim etməsi və tərəflərə göndərilməsi səbəbi ilə iclas baş tutmamışdı.

İclasdan sonra kasasiya şikayətinə əlavə ilə tanış olan Qulam Bağirov "Yeni Müsavat"a demişdi ki, məhkum Sahib Ələkbərov dövlət başçısının sərəncamının geri oxunmasını istəyir.

Onun dediklərindən sitat:

"Sahib Ələkbərov şikayətinə əlavəsində yazır ki, geri alınmış polkovnik rütbəsi, orden və medalları ona qaytarılmalıdır. Əlbəttə ki, absurd yanaşmadır. Sahib Ələkbərov mənə və digər Azərbaycan vətəndaşlarına qarşı törətdiyi cinayətlərini deyəsən unudub. Yadından çıxıbsa, yadına salıram. Məni, heç bir günahı olmayan Azərbaycan vətəndaşını saxta, heç bir əsasının olmaması Bakı Hərbi Məhkəməsinin hökmü ilə də təsdiqlənmiş bir ittihamla həbsə aldılar. Milli Təhlükəsizlik Nazirliyinin (ləğv olunmuş) İstintaq Təcridxanasında çox ağır şərtlərdə saxlanmaqla ailəmdən şantajla

metodiki yardım və kriminalistika şöbəsinin rəis müavini Sahib Ələkbərovla bağlı hökmdən verilmiş protest və şikayətlər üzrə qərar vermişdi. Qərara əsasən Bakı Hərbi Məhkəməsinin hökmü qüvvədə saxlanılıb. Hakim İlqar Murquzovun səsləndirdiyi qərara əsasən prokurorun verdiyi protest və tərəflərin şikayətləri əsassız hesab olunaraq rədd olunmuşdu. Bakı Apelyasiya Məhkəməsinə apelyasiya şikayəti təqdim edən Mövlam Şixəliyevlə suç ortaqları bəraət istəyirdilər. Bundan başqa, Mövlam Şixəliyevin ailə üzvləri də, prokuror da, iş üzrə zərərçəkənlər də apelyasiya instansiyasına şikayətlərini təqdim etmişdilər. Mövlam Şixəliyevlə tabeliyində işləmiş, onunla birgə mühakimə olunan şöbə rəislərinin, dövlət ittihamçısının, zərərçəkənlərin narazı qaldığı hökm 21 sentyabr 2022-ci ildə, Bakı Hərbi Məhkəməsinə çıxarılıb. Həmin hökmə əsasən, 12 il azadlıqdan məhrum olunan Mövlam Şixəliyevin general-mayor rütbəsi alınması üçün dövlət başçısına təqdimat göndərilib. Bu ilin aprelində isə Mövlam Şixəliyev general-mayor, digərləri polkovnik rütbələrindən məhrum edilməklə əsgər rütbəsinə endiriliblər. Bakı Hərbi Məhkəməsinin hökmünə əsasən keçmiş şöbə rəislərindən Vüsal Ələkbərov və istintaq idarəsinin

mədv 10 il 6 ay, rəis müavini Sahib Ələkbərov isə 8 il azadlıqdan məhrum ediliblər. İş üzrə ibtidai istintaq zamanı Mövlam Şixəliyev və ailə üzvlərinin - həyat yoldaşı Aybəniz Şixəliyeva, oğlu Elgün Şixəliyev, qızı Samirə Əliyevanın adına olan, 7 milyon manatdan çox dəyəri olan əmlakların üzərinə həbs qoyulmuşdu. Bakı Hərbi Məhkəməsinə çıxarılan hökmə Mövlam Şixəliyevin ailə üzvlərinə məxsus əmlaklar geri qaytarılıb. Bu işə təxminən 3 milyon 500 min manatlıq əmlak deməkdir. Şixəliyevin ailə üzvlərinə qaytarılan əmlaklar arasında Bakının mərkəzində - "Sahil" metrostansiyasının üstündəki binada 8 mənzil, Fəvvarələr meydanında, Nizami küçəsində, Ağdaşda evlər, obyektlər, Novxanıda bağ evi və başqa əmlaklar var. Bakı Hərbi Məhkəməsinin hökmündən zərərçəkmişləri narazı salan əsas məqam da məhz bu idi. Onlar Mövlam Şixəliyevin ailə üzvlərinin adına olan, üzərinə həbs qoyulmuş əmlakların əhəmiyyətli bir hissəsinin geri qaytarılmasından narazı idilər. Zərərçəkənlər vaxtilə MTN-də onlardan və yaxınlarından hədə-qorxu ilə alınmış pulların geri qaytarılması tələbi ilə Bakı Hərbi Məhkəməsinə baş tutan prosesin əvvəlində mülki iddialar qaldırmışdılar. Bununla yanaşı, Mövlam Şixəliyevin ailə üzvlərinin də cinayət yolu ilə əldə olunmuş əmlakların ləqallaşmasında iştirak etdiklərinə görə cinayət məsuliyyətinə cəlb olunmaları üçün vəsatətlə çıxış etmişdilər. Məhkəmə vəsatətləri baxılmamış saxlasa da, zərərçəkənlərdən mülki iddia qaldırmış 16 nəfərinin iddiasını təmin edib. Ümumilikdə isə zərərçəkənlər Mövlam Şixəliyev və hər 3 polkovnikin daha ağır cəzalara məhkum edilmələrini də tələb edirlər.

□ **Elşən MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Müsavat"

Ölkədə naməlum virus tüğyan edir. Bəziləri bunu COVID 19-un yeni ştamını, bəziləri mövsümi grip adlandırır, bir çoxları isə qızılca kimi xarakterizə olunan virusla əlaqələndirir. Müşahidələrdən görürük ki, ətrafımızda xeyli adam temperaturla, ağır halsızlıqla müşahidə olunan virusa yoluxub.

Belə məlumat da var ki, sayı artmaqdadır. Bunun bayramlardan sonra da davam edəcəyi gözlənilir. O qeyd edib ki, maskalardan, havalandırmadan mütemadi istifadə etmək lazımdır.

İnfeksionist-hepatoloq Mərdan Əliyev mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a dedi ki, ölkəmizdə hazırda həm qızılca, həm COVID 19, həm də kəskin respirator virus infeksiyaları yayılıb: "Bunun içində grip virusu da var. Boğaz ağrısı, burun axması, tutulması, yəni zökəm əlamətləri ilə müşahidə edilən və qızdırma ilə müşahidə edilən kəskin respirator virus əlamətləridir. Bu üç qrup virus infeksiyası ölkəmizdə var.

"Tələbə təsdiq edilməmiş sətəlcəmdən vəfat edib". Bu barədə Tibbi Ərazi

Ölkəni bürüyən virus - COVID, qızılca, yoxsa...

Alimlər müxtəlif virus ştamlarının eyni vaxtda hüceyrəyə nüfuz edə və bir-birinə təsir göstərə biləcəyini araşdırıb; **Mərdan Əliyev:** "Ölüm hallarını müşahidə etməyimiz təbiidir, çünki..."

siri var. İmmun sisteminin təlatümləri bu cür viruslara yol açır. Neçə müddət öncə də demişəm, əgər Azərbaycanda bir neçə rayonunda artıq problemlər varsa, o deməkdir

onlarda olan viruslar, genomun surətini çıxarmaq üçün məsul olan fermentin - RNT-dən asılı RNT polimerazın təsadüfi səhvləri düzəldə bilməməsi səbəbindən tez-tez mutasiyaya uğrayır. Bu səbəbdən yeni virus ştamları sürətlə ortaya çıxır, dərmanlara qarşı müqavimət inkişaf etdirir, immunitetdən qaçır və yeni növlərə yoluxmağı öyrənir. Tez-tez baş verən mutasiyalar səbəbindən viral populyasiyalar müxtəlif variantlardan - kvazislərdən ibarət ola bilər. Bu variantlar özləri müxtəlif xüsusiyyətlərə malik ola bilər, lakin əlavə olaraq bir-biri ilə qarşılıqlı əlaqədə olurlar və nəticədə bəzi funksiyaları qazanır və ya itirirlər - bu, bütün viral əhəlinin davranışına təsir göstərir. Bu, müxtəlif virus genomlarının eyni vaxtda blok şəklində hüceyrəyə ötürülə bilməsi ilə əlaqədar baş verir. Məsələn, genomunda quş, donuz və insan qripi viruslarının genlərini ehtiva edən H1N1 donuz qripi belə yaranıb. Bir neçə il əvvəl, hətta bu cür viral qarşılıqlı əlaqəni - sosiovirusologiyani öyrənən bir elm sahəsi meydana çıxdı. Qızılca virusunun səthində iki növ qlipoprotein var - hemaqlütinin H və füzyon zülalı F. H zülalı hüceyrələrdəki reseptorlarla birləşir və F zülalının struktur konformasiyasına səbəb olur - nəticədə birləşmə baş verir və virus hüceyrəyə nüfuz edir. Lakin neyronların vəhşi tip qızılca virusu üçün reseptorları yoxdur və buna görə də belə bir virusun F proteini birləşməni yarada bilməz. Bununla belə, F zülalı da mutasiya edə və artan fuzogenlik əldə edə bilər (hüceyrə membranları ilə birləşmək və virusun hüceyrəyə nüfuz etməsinə vasitəçilik etmək qabiliyyəti). Belə mutasiyalardan biri, T461I, SSPE olan xəstələrin viral izolatlarında tapılır. Bu mutant virus neyronlara CADM1 və ya CADM2 reseptorları, hüceyrə yapışma molekulları vasitəsilə daxil olur. Beləliklə, vəhşi tipli bir virus beyinə daxil ola bilmədiyi halda, fuzo-

Nazirlik qızılca ilə bağlı hamilələrə xəbərdarlıq etdi

Vaxtında qızılcaya qarşı peyvənd olunmayan qadınlarda hamiləlik dövründə xəstəliyin gedişatı ağır ola bilər. Bunun əsas səbəbi hamiləlik dövründə qadının fizioloji olaraq immün sisteminin nisbətən zəifləməsindən irəli gəlir.

APA xəbər verir ki, bunu Səhiyyə Nazirliyi Elmi-Tədqiqat Mamalıq və Ginekologiya İnstitutunun mama-ginekoloqu Xanım Mirzəyeva bildirib. Onun sözlərinə görə, hamiləlikdə də əsas yoluxma mənbəyi hamilənin xəstə insanla kontaktıdır.

"Xəstəliyin hamiləliyə təsiri yoluxma müddətindən asılı olaraq dəyişir. İlk trimestrdə inkişafdan qalmış hamiləliyə, özbaşına düşüklərə səbəb olur.

Əgər hamiləlik dövründə xəstəlik inkişaf edirsə, bu zaman uşağda mərkəzi sinir sisteminin zədələnmələri, mayalanma dövrünə təsadüf etdiyi təqdirdə isə xromosom anomaliyalarının yaranmasına gətirib çıxara bilər. İkinci trimestrdə isə vaxtından əvvəl doğuş ilə nəticələnə bilər. Bəzən tam sağlam uşaqlar da doğula bilər. Qızılca zamanı ağciyər pnevmoniyasının inkişafı riski hamilələrdə yüksək olur.

Xəstə insanla kontaktda olmuş hamilə təcili şəkildə həkimə müraciət etməli və 72 saat ərzində ona qızılca əleyhinə immunoqlobulin yeridilməlidir. Bu, həm virusa yoluxmanın qarşısını alır, həm də yoluxma baş verərsə, onun yüngül keçməsinə şərait yaradır".

O qeyd edib ki, qızılcadan qorunmağın ən yaxşı və təhlükəsiz yolu xəstəliyə qarşı vaxtında peyvənd olunmaqdır.

"Bu peyvənd ölkəmizdə uşaqlara 1 yaşında və 6 yaşında yeridilir. Həmçinin, qızılca peyvəndi məxmərək peyvəndi ilə birgə yeridildiyi üçün hər iki xəstəlikdən qoruyur. Peyvəndlənmiş şəxslər xəstə insanla təmasda olsalar belə, ya xəstəliyə yoluxmurlar, ya da çox yüngül keçirirlər. Xüsusən də qızılcaya qarşı vaxtında peyvənd edilən uşaqlarda xəstəliyin ağırlaşmaları müşahidə edilmir.

Qeyd edim ki, hamiləlik zamanı qızılca peyvəndi vurdurmaq qəti şəkildə məsləhət görülmür. Hamiləliyi planlaşdıran qadınların ən azı 6 ay əvvəl qızılcaya qarşı peyvəndlənməsi tövsiyə olunur. Xəstəliyə yoluxan hamilələr üçün xüsusi bir müalicə planı mövcud deyil. Ona görə də simptomatik müalicə təyin edilir. Uşaq dünyaya gəldikdən sonra müayinə olunur. Əgər uşağda qızılca aşkar olunarsa, o, anası ilə bərabər qalır və ana südü ilə qidalanır. Amma yoluxmayıbsa, ana izolyasiya olunur və müalicə planı təyin edilir".

genliyi artan mutant F zülalı ötürülə biləcəyini və eyni olan virus bunu asanlıqla vaxtda eyni neyrona (və edir. Qızılca virusunun beyində neyrona transsinaptik ötürülmə yolu ilə yayıldığı güman edilir.

Virusoloq Yuta Şiroqane və Kyushu Universitetindən olan həmkarları da bir neçə virus genomunun birlikdə

□ **Afaq MİRƏYİQ,**
"Yeni Müsavat"

Bölmələrini idarəetmə Birliyindən mediaya bildiriblər. Qeyd edilib ki, gənc qız ağır vəziyyətdə xəstəxanaya gətirilib və reanimasiya şöbəsinə yerləşdirilib. "Ona "təsdiq edilməmiş sətəlcəm" diaqnozu qoyulub. Zəruri tibbi yardımın göstərilməsinə baxmayaraq, yanvarın 4-də o, vəfat edib", - xəstəxanadan bildiriblər.

Qeyd edək ki, son vaxtlar Azərbaycanda qızılcaya yoluxma halları artıb. Xəstələnlərin rəsmi statistikası açıqlanmasa da, qeyri-rəsmi məlumatlara görə, yüz minlərlə insan bu xəstəliyə yoluxub. 10 nəfər (uşaqlar və yetimlər) qızılcadan dünyasını dəyişib. Yeni ildə qızılcadan ilk uşaq ölümü yanvarın 6-da Şəkidə qeydə alınıb. 6 yaşlı Əli Məmişov vəfat edib.

Hazırda ölkədə qızılca ilə bağlı epidemioloji durum nə yerdədir? Azərbaycanda ilk dəfədir ki, uşaq yox, yetkin şəxs qızılcadan dünyasını dəyişir. Böyükler üçün qızılca virusu hansı hallarda real təhlükə kəsb edir?

Qeyd edək ki, Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) rəhbəri Tedros Qebreyesus da bir neçə gün öncə deyib ki, bir çox ölkədə koronavirus və qripi yaratdığı təhlükə kəsb edir.

Payız-qış mövsümündə bu xəstəliklərin aktivləşməsi müşahidə olunur. O ki qaldı qızılca xəstəliyinə, artıq bu virusun dünyada alovlanması müşahidə edilib. Hansı ölkələrdə ki, peyvəndləmə zəifdir, daha az gəlirli ölkələrdə bu daha çox müşahidə edilir. Yeni peyvəndləmənin zəif olduğu ölkələrdə qızılca xəstəliyi artır. Qızılca xəstəliyi əslində yüngül xəstəlik deyil. İnkişaf etməkdə olan ölkələrdə letallığı 5 faizdən yuxarı olan bir xəstəlikdir. Ona görə də ölüm hallarının müşahidə etməyimiz də təbiidir. Qızılca xəstəliyinə daha çox 5 yaşlı uşaqlar həssas olsa da, bütün yaş qrupları bu xəstəliyə yoluxa bilər. Əslində 20 yaşdan yuxarı şəxslərdə ağır gedən bir xəstəlikdir. Buna görə də ağırlaşmalar, ölüm halları da müşahidə edilir.

Qızılca xəstəliyinin ağırlaşması pnevmoniyadır. Bu halda ölüm halının olması da labüddür".

Tibb üzrə elmlər doktoru, professor Adil Qeybullayev Musavat.com-a açıqlamasında deyib ki, qızılca bu gün özünü yeni formada büruzə verir: "Qızılca virusunun yeni xassəsi təkcə vaksin olmaqla bağlı deyil. Bütün dünyada bununla bağlı işlər aparılır. Düşünürəm ki, koronavirus pandemiyasının buna tə-

ki, situasiya epidemik vəziyyət kimi dəyərləndirilməlidir. Ona uyğun da karantin tədbirləri görülməlidir".

Yaponiyalı alimlər hüceyrələr üzərində apardıqları təcrübələrdə qızılca virusunun ölümcül panensefalitə səbəb olduğunu aşkar ediblər. Araşdırma "Science Advances" jurnalında dərc olunub. Neyronları yoluxdurmaq üçün virusun hüceyrə membranına nüfuz etməsinə imkan verən F birləşmə zülalının mutasiyalarını tələb etdiyi məlum idi. Ancaq bu, hamısı deyil - ştamların bir-biri ilə qarşılıqlı əlaqədə ola biləcəyi və qarışıq genomlu viruslar əmələ gətirə biləcəyi də ortaya çıxıb. Belə ki, tədqiqatçılar müəyyən ediblər ki, vəhşi tipli F zülalı mutant ştamların yoluxuculuğunu azalda bilər, lakin bəzən əksinə, mutant zülalın hüceyrə membranı ilə birləşməsinə kömək edir - və ensefalitin inkişafını təmin edir. Qızılca virusu adətən sinir sisteminə təsir göstərmir, lakin nadir hallarda beyində uzun müddət qala bilər və kəskin infeksiyadan illər sonra ölümcül, mütərəqqi nevroloji pozğunluğa səbəb ola bilər. Bu, çox güman ki, virusun RNT genomunun mutasiyaları nəticəsində baş verir.

RNT viruslarının populyasiyaları sürətlə inkişaf edir və

Gələy ay Rusiyanın Ukraynaya qarşı işğalçı müharibəyə başlamasının ikinci ili tamamlanacaq. Bir sıra təhlilçilərə görə, 2024-cü il münaqişə ilə bağlı çox mühüm, hətta həlledici gəlişmələrlə yadda qala bilər. Kimin xeyrinə? Hələlik bu xüsusda konkretlik yoxdur. Bir şey aydındır ki, hər iki tərəf ötən iki ildə buraxılan səhvlərdən dərs çıxarıb üstün mövqə qazanmağa çalışacaq. Ukrayna prezidenti Volodimir Zelenski bildirib ki, Silahlı Qüvvələrin 2024-cü ildə əsas məqsədi Krimin təcridi olacaq.

Onun sözlərinə görə, bu, Ukrayna tərəfi üçün, o cümlədən Rusiyanın Krim ərazisindən hücumlarının sayını azaltmaq üçün son dərəcə vacibdir. Zelenski "The Economist"-ə müsahibəsində Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin bu və ya digər hədəflərinə çatması üçün vaxt çərçivəsini açıqlamayıb. Nəşrin qeyd etdiyi kimi, Ukrayna prezidenti ərazi məsələləri ilə bağlı daha vaxt çərçivəsi müəyyən etmir və heç bir vəd vermir. Aprel ayında Zelenski Ukrayna ordusunun əks-hücum əməliyyatı çərçivəsində "Rusiya qüvvələrini dəf etmək, həmçinin Krim yarımadasını nəzarətə qaytarmaq" planlarından danışmışdı.

Bu arada ABŞ Dövlət Departamentinin sözcüsü Metyu Miller bildirib ki, ABŞ 2024-də (seçki ilində) Ukraynanı əvvəlki 2 ildəki kimi dəstəkləməyəcək. "Biz Ukraynanı lazım olduğu müddətcə dəstəkləməyə davam edəcəyik. Lakin bu o demək deyil ki, biz onları 2022 və 2023-cü illərdə olduğu kimi hərbi maliyyələşdirmə səviyyəsində dəstəkləməyə davam edəcəyik", - Miller qeyd edib. ABŞ-dan maliyyə dəstəyinin zəifləməsi Ukrayna ordusunun döyüş qabiliyyəti və ruhuna necə təsir edə bilər? Yaranmış boşluğu Avropa Birliyi ölkələri, əsasən Almaniya, Fransa doldura biləcəkmi? Onu da qeyd edək ki, Uk-

rayna hərbiçilərinin təlimində 30-dan çox ölkə iştirak edir. Bu barədə Ukrayna Silahlı Qüvvələri Baş Qərargahının Doktrinalar və Hazırlıq Baş İdarəsinin rəisi Aleksey Taran bildirib. "Hazırda 34 ölkədən ibarət tərəfdaş koalisiyası Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin şəxsi heyəti üçün xaricdə təlim tədbirlərinin təşkilində iştirak edir. Bunlar ABŞ, Böyük Britaniya, AB ölkələrinin əksəriyyəti, Kanada, Norveç, Avstraliya, Kosovo, Şimali Makedoniya, Gürcüstan, Moldova və Albaniyadır", - o qeyd edib.

Bu arada, Rusiyanın Belqorod şəhərində dinc əhali təxliyə edilir. Müvəqqəti olaraq şəhəri tərk etmək qərarına gələn Belqorod sakinlərinə həm vilayətin öz ərazisində, həm də qonşu bölgələrdə təşkil edilmiş müvəqqəti yaşayış mərkəzlərinə köçməyə kömək edilir. Belqorod vilayətinin Stary Oskol şəhər dairə administrasiyasının rəhbəri Andrey Çesnokov məlumat verib. Onun sözlərinə görə, 100-dən çox insan müvəqqəti yerləşdirmə mərkəzlərinə yerləşdirilib. Yanvarın 5-də Belqorod vilayətinin qubernatoru Vyacheslav Qladkov şəhəri tərk etmək istəyənlərin təhlükəsiz yerlərə köçürüləcəyini demişdi.

Rusiya ordusu isə Pri-morsko-Axtarsk bölgəsindən Ukraynaya 28 PUA ilə hücum edib. Yanvarın 7-də

Ukrayna Krimı bombalayır - 2024-dəki əsas hədəf...

İlhaq edilən yarımada müntəzəm vurulur, dəmiryol dağıdılıb, dron zərbələri ara vermir; Rusiyanın atəş altında olan Belqorod şəhərindən isə təxliyə başlanıb - Zelenski əsas məqsədi açıqladı

olan əsas xəbər ondan ibarət idi ki, Ukrayna Silahlı Qüvvələri Rusiyanı Krim yarımadası ilə birləşdirən dəmiryolunu dağıdıb. Ukraynanın Mariupol şəhəri merinin müşaviri Pyotr Andryuşenko teleqramda yazıb. O bildirib ki, Ukrayna ordusu Qranitnoye kəndi ərazisinə məqsədyönlü və dəqiq zərbələr endirib. Məlumatla görə, ərazidəki yanacaq çənləri də hədəf alınıb. Ukrayna son günlər Krim yarımadasına müntəzəm zərbələr endirir. Dron zərbələri də ara vermir və son əməliyyatda 23 rus hərbi həlak olub. Zelenski Qərb dövlətlərini Ukraynaya genişmiqyaslı işğalın başlamasından sonra dondurulmuş Rusiyanın xaricdəki təxminən 300 milyard dollar aktivini ölkəsinə verməyə çağırıb. Zelenskinin fikrincə, bu, Rusiyanın təcavüz üçün ödəyəcəyi ədalətli bədən olardı. "Financial Times" qəzeti yazıb ki, Qərb ölkələri Rusiyanın dondurulmuş aktivlərini Ukraynanın xeyrinə müsadirə etməyin yollarını fəal şəkildə

araşdırır. Son həftələrdə ABŞ-ın dondurulmuş Rusiya aktivlərinin müsadirəsi ilə bağlı özəl danışılarda daha iddialı mövqə tutduğu deyilir. G7 iclaslarında ABŞ tərəfi edir ki, aktivlərin müsadirəsi üçün "beynəlxalq hüquqa uyğun" bir yol var.

Politoloq Elxan Şahinoğlunun sözlərinə görə, Rusiya BMT Təhlükəsizlik Şurasında Qərbin Ukraynaya hərbi texnika göndərməsi mövzusunda müzakirəyə çıxarmaq istəyir: "Müzakirələrin yanvarın 22-də keçirilməsi planlaşdırılır. Qərribə məntiqlidir, Ukrayna ərazisinə müdaxilə et və sonra dünyadan tələb et ki, "Ukraynaya hərbi texnika göndərməyin". Kreml Ukraynaya hərbi texnika göndərən ölkələrə həm də demək istəyir ki, "işğalı bitirməyə imkan verin". Rusiyanın özü Ukrayna şəhərlərini bombalamaq üçün İran və

Şimali Koreyadan aldığı raketlərdən istifadə edir. Aydır ki, BMT Təhlükəsizlik Şurasında Ukrayna əleyhinə qətnamənin qəbulu mümkün deyil. Kremlin məqsədi fərqlidir. Rusiya BMT-də irəli sürdüyü sənədə səsvermə keçirməklə iki məqsəd güdür. Kremlin birinci məqsədi işğalçı müharibədə "haqlı" olduğunu göstərmək, ikinci məqsədi BMT üzvləri arasında müharibə ilə bağlı öz xeyrinə fikir ixtilafını dərinləşdirməkdir.

Siyasi şərhçi Ramiyə Məmmədova isə hesab edir ki, 2024-də müharibə davam edəcək və 2025-ci ilə keçidi də istisna deyil: "Bu müharibəyə iki ölkənin Donbas savaşı kimi baxmağın tərəfdarı deyiləm. Çünki global bir döyüşdür. Biz ekonomik və strateji toqquşmanın şahidiyə. Kimin resursları neçə ilə nə qədər zəifləyəcək, bunun

mübarizəsi gedir. Ruslar Şimali Koreyanın ballistik raketlərini almağa başlayıblar, İran dronlarından istifadə edirlər. Kollektiv Qərb isə üçüncü nəsil silahları Kiyevə veriblər, onlar üçün köhnə sayılır, müasir silahların istehsalını sürətləndirəcəklər. Yəni məsələyə belə baxmaq lazımdır. Eyni zamanda, iqtisadi cəhətdən kim daha çox tab gətirəcək. Burada Avropa Birliyinin Birləşmiş Ştatlardan asılılığının artmasını da müşahidə etməkdəyik. Ona görə də kifayət qədər mürəkkəb geopolitik müharibədə Zelenski yarıyolda qoyulmayacaq. Ola bilsin ki, yardımlar zəifləsin, amma veriləcək. Sadəcə, bu gedişlə əməliyyatlar sönük, lokal xarakterli müstəviyə keçid edə bilər, lakin dayanmayacaq".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Rusiya Ukrayna müharibəsində qalib gələrsə...

Politoloq: "Maraq istiqamətlərindən, təbii ki, biri də Cənubi Qafqaz və Xəzər dənizi hövzəsidir"

Rusiya-Ukrayna müharibəsinin ikinci ili yekunlaşmaqdadır. 24 fevral 2022-ci ildə Rusiyanın Ukrayna ərazilərinə hərbi hücumu ilə başlayan dəhşətli müharibə artıq yüz minlərlə insanın həyatına son qoyub, Ukraynanın şəhər və kəndlərinin darmadağın olmasına, itirilməsinə səbəb olub. Rusiya-Ukrayna müharibəsi iki ildir dünyanın bir nömrəli hadisəsi olaraq qalmaqdadır.

Bəs 2024-cü il Ukrayna-Rusiya müharibəsinin başa çatacağı il kimi tarixə düşəcəkmi? Bu il Ukrayna müharibəsi bitəcəkmi? Müharibə Rusiyanın üstünlüyü və qələbəsi ilə bitərsə, bundan sonra regiona təsiri necə olacaq? Qələbə Rusiyanı postsovet məkanında revanşa həvəsləndirə bilərmi? Bu təhlükə reallaşmadan Azərbaycanla Ermənistan mün-

kün qədər tez müddətdə sülh sazişi imzalamalıdır?

Politoloq Oqtay Qasımov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, 2024-cü ildə Rusiya-Ukrayna müharibəsinin bitəcəyi barədə proqnozlar çox nikbin proqnozlardır və reallaşacağı gözlənilmir: "Mən bu il Rusiya-Ukrayna savaşının başa çatacağını düşünmürəm. Bu savaş hələ uzun müddət davam edəcək. Çünki bu savaş

yalnız Rusiya-Ukrayna savaş deyil, eyni zamanda kollektiv Qərbin Rusiya ilə apardığı müharibədir. Düşünmürəm ki, kollektiv Qərb, o cümlədən ABŞ Rusiyanın böyük savaşda tam şəkildə qalib gəlməsi ilə razılaşsınlar. Əslində düşünürəm ki, kollektiv Qərbin məsələyə baxışı daha çox tərəflərdən heç birinin əzici üstünlüyə malik olmaması yönündədir. Belə ki, Rusiyanın məğlub olmaması və Ukraynanın qələbə çalmaması prinsipi daha aydın görünür. Nəzərə alsaq ki, bütün çətinliklərə və Ukraynaya silah tədarükünün azalmasına baxmayaraq bütün hallarda Kiyev müqavimət göstərməkdə

davam edir. Xüsusilə, nəzərə alsaq ki, son dövrlər Ukrayna hava hücumundan müdafiə sistemləri, o cümlədən bir müddət sonra F-16 qırıcı təyyarələrinin verilməsi prosesi başlanarsa bu, Rusiyanın cəbhədə vəziyyətini xeyli dərəcədə mürəkkəbləşdirəcək".

Politoloq hesab edir ki, Rusiya Ukrayna müharibəsində qalib gələrsə və müharibə Rusiyanın tam qələbəsi ilə bitərsə bunun postsovet məkanına və Şərqi Avropaya təsirləri ola bilər: "Rusiya Ukrayna müharibəsində hədəflərinin bir qisminə çatarsa və müharibə bu nəticə ilə başa çatarsa, sonrakı dövrlərdə Rusiyanın aqressiyası daha da artacaq və postsovet res-

publikalarına təzyiqləri gücləndirməyə çalışacaq. Rusiyanın maraq istiqamətlərindən, təbii ki, biri də Cənubi Qafqaz və Xəzər dənizi hövzəsidir. Bu baxımdan həmin dövrə qədər Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh müqaviləsinin imzalanması vacibdir. Nə qədər ki, Rusiya-Ukrayna müharibəsi bitməyib, xüsusilə də məhz Rusiyanın qələbəsi ilə başa çatmayıb, sülh müqaviləsinin imzalanması hər kəsin maraqlarına, xüsusilə də Azərbaycanın və Ermənistanın maraqlarına uyğundur. Çünki sülh sazişi tərəflər arasında nə qədər tez müddətdə imzalanarsa, o zaman regiona da kənar təsirlərin azalması baş verəcək. Hal-hazırda isə

müxtəlif güc mərkəzləri məhz münaqişədən istifadə edərək bölgədə təsir imkanlarını artırmağa çalışırlar. Artıq bunun üçün müxtəlif səviyyələrdə tərəflərə təzyiq göstərilir. Bu istiqamətdə Ermənistan daha zəif bənd olduğundan təsirlər və təzyiqlər daha çox ona yönələcək. Amma son dövrlər Qərb cinahında, xüsusilə ABŞ tərəfindən Azərbaycana qarşı ikili standartlar daha bariz şəkildə görünməkdədir. ABŞ özünün maraqlarını həyata keçirmək üçün bütün variantlara əl ataraq, Azərbaycanı qaralamağa, bütün iyrənc vasitələrdən istifadə etməyə çalışır. Biz bunları da nəzərə almalıyıq".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Hər yeni il tətil-
rindən sonra
yüzlərlə vətən-
daş xəstəxana-
lara müraciət edirlər.
Əksər hallarda onlara
spirtli içkilərdən zəhər-
lənməsi diaqnozu qoyu-
lur. Məsələn, 2023-cü
ilin yanvarında Bakıda
zəhərlənmə şübhəsi ilə
150-yə yaxın vətəndaş
Kliniki Tibbi Mərkəzə
müraciət etmişdi.

Onlardan təxminən 20 nəfərinin vəziyyəti ağır oldu-
ğu üçün mərkəzin toksikolo-
giya şöbəsinə yerləşdiril-
miş, 129 nəfərə isə ilkin tibbi
yardım göstərilərək evə bu-
raxılmışdı. Həkimlərin səy-
lərinə baxmayaraq, onlar-
dan birinin həyatını xilas et-
mək mümkün olmayıb. Ötən
ilin son həftəsində Baş pro-
kuror yanında Korrupsiyaya
qarşı Mübarizə Baş İdarəsi
və İqtisadiyyat Nazirliyi ya-
nında Dövlət Vergi Xidməti
saxta spirtli içkilərin isteh-
salçılarına qarşı qabaqleyici
tədbirlər görüblər. Ayı-ayrı
istehsal müəssisələrinin və-
zifəli şəxsləri tərəfindən
saxta aksiz markalarının
dövriyyəsi və keyfiyyətsiz
məhsulların istehsalı ilə
bağlı daxil olmuş məlumat
əsasında birgə əməli-
yat-axtarış tədbirləri həyata
keçirilib. Məlumatla görə, əl-
də olunan sübutlara əsasən
"Göygöl Şərab 2", "Agsu-1",
"Gold Alko" və "Quseynoff
vodka" məhdud məsuliyyətli
cəmiyyətlərinin vəzifəli
şəxslərinin vəzifə səlahi-
yətindən sui-istifadə edərək
2023-cü ilin noyabr-de-
kabr ayları ərzində yerli al-
koqollu içkiləri keyfiyyət
standartlarına uyğun olma-
yan şəkildə istehsal edib
satmalarına, həmin məhsul-
ları saxta aksiz markaları ilə
markalamalarına və qanun-
suz olaraq dövriyyəsinə hə-
yata keçirmələrinə əsaslı
şübhələr müəyyən edilib.
Qeyd edilən faktlarla bağlı
Baş prokuror yanında Kor-
rupsiyaya qarşı Mübarizə
Baş İdarəsində Azərbaycan
Respublikası Cinayət Mə-
cəlləsinin 200.1 (istehlakçı-
ları aldatma və ya pis keyfi-
yyətli məhsul istehsal etmə
və satma), 205-1 (saxta ak-
siz markalarının dövriyyəsi),
213-1 (aksiz markası ilə
markalanmalı olan malları
belə marka olmadan satma,
satış məqsədilə saxlama,
istehsal binasının hüdu-
dlarından kənara çıxarma) və
308.1-ci (vəzifə səlahiyyət-
lərində sui-istifadə) maddə-
ləri ilə cinayət işi başlanıb. İş
üzrə Respublikanın ayı-ayrı
regionlarında yerləşən müx-
təlif topdan və pərakəndə
satış obyektlərində aparıl-
mış axtarışlarla sözügedən

Azərbaycanda istehlakçıları zəhərləyənler - saxta istehsalçıların cinayətləri

Ekspert: "İnsanların sağlamlığının
qorunması üçün bu sahədə
daha ciddi işlər görülməlidir"

müəssisələrə məxsus külli
miqdarlarda keyfiyyətsiz
spirtli içki məhsulları və sax-
ta aksiz markaları aşkarla-
naraq maddi sübut qismin-
də götürülüb. Hazırda cina-
yət işi üzrə təqsirli şəxslərin
tam dairəsinin müəyyən
olunması istiqamətində təd-
birlər davam etdirilir.

"Azad İstehlakçılar" Birli-
yinin sədri Eyyub Hüseynov
"Yeni Müsavat"a deyib ki,
alkoqollu içkilərdən zəhər-
lənmə səbəbi demək olar ki,
hər zaman saxta içkilərlə
bağlı olur: "Heç də gizlin de-
yil ki, müxtəlif iaşə obyektlə-
rində Rusiya arağı adı altın-
da gizli sexlərdə hazırlanmış
saxta məhsullar satılır. Hət-
ta kustar üsulla hazırlanan
keyfiyyətsiz və təhlükəli
araqların və yaxud digər
spirtli içkilərin üzərinə məş-
hur markaların vurularaq
baha qiymətə satılması
faktları da var. Etiketləri
ayırd etmək mümkündür,
saxta etiketlər tam dəqiq,
düz vurula bilmir, keyfiyyəti
fərqlənir. Kustar üsulla, ev
şəraitində hazırlanan məh-
sulun butulkasında, boğaz
hissədə, qapağın yerləşdiyi
yerdəki boşluq xəttində
üzük formasında maska de-
yilən iz qalır, buna səbəb isə
məhsul hazırlanarkən tə-
mizlənməmiş sudan istifadə
edilməməsidir. Adi suyun
tərkibində duz olduğuna gö-
rə orada iz buraxır. Zavod
şəraitində isə su tamamilə

duzdan təmizləndiyinə görə
həmin iz qalmır, keyfiyyətli
arağın rəngi ağ olur, aseton
iyi verməməli, iyindən bilin-
məlidir".

Eyyub Hüseynov vaxtaşırı
olaraq saxta içkiləri istehsal
edənlər ifşa edilir: "Spirtli içki-
lərin də digər məhsullar kimi
yararlılıq müddəti var. Məsə-
lən, araqların yararlılıq müd-
dəti bir ildən artıq deyil və ya-
xud koniaklar 3 il, şərabların
isə 6 aydan artıq yararlılıq
müddəti var. Lakin ölkənin
əmtəə bazarında dəfələrlə
apardığımız monitorinqlərdə
şahidi olmuşuq ki, spirtli içki-
lərin demək olar ki, 90 faizinin
üstündə yararlılıq müddəti ya-
zılmayıb. "Spirtli içki uzun
müddət qalanda daha yaxşı
olar" anlayışı xüsusi şəraitdə,
xüsusi qablarda, temperatur-
da saxlanılan məhsullara aid-
dir. Spirtli içkinin yararlılıq
müddəti bitdikdən sonra
onun tərkibindəki sivi yağ-
larının miqdarı getdikcə artır
və insanlar da bundan zəhər-
lənə bilər. Beləliklə, insanların
sağlamlığının qorunması
üçün bu sahədə daha ciddi
işlər görülməlidir. Biznes qu-
rumları üçün elə bir rahat şə-
rait yaranılıb ki, onlara toxun-
maq, yoxlamaq olmaz və on-
lar da bundan istifadə edərək
zərərli spirtli içkilər hazırlayırlar.
Bu baxımdan istehlakçı-
lar spirtli içkilər alarkən onun
üzərindəki yararlılıq müddəti-
nə, markasına mütləq şəkildə
baxmalı, diqqət etməlidir".

Eyyub Hüseynov qeyd
edib ki, saxta içkilər xarici öl-
kələrdən də Azərbaycana
gətirilir: "Belə içkiləri qəbul
edənlər ölümlə üz-üzə qalır,
bəzi hallarda isə insanların
həyatında sağalmaz izlər qo-
yur. Normal şəraitdə spirtli iç-
kilər etil spirti ilə hazırlanır.
Ancaq bəzi işbazlar daha çox
qazanmaq məqsədilə içkiləri
metil spirti ilə hazırlayırlar.
Metil spirti isə zəhərlənməyə
səbəb olur. Çünki metil spirti
antifriz, şüşə təmizləyən
mehlullar, boyanı durultmaq
üçün nəzərdə tutulmuş vasi-
tələr və bu kimi maddələrin
hazırlanmasında istifadə edi-
lir. Yeni metil spirti daxilə qə-
bul etmək üçün nəzərdə tu-
tulmayıb. Metil spirtinin daxi-
lə qəbul edilməsi zəhərlən-
məyə səbəb olur. Metil spirti
bədəndə metabolizma nəti-
cəsində formaldehid və for-
mik turşuya çevrilir. Zəhər-
lənmə isə formik turşusunun
yaratdığı asidozla əlaqədardır.
Asidoz nəticəsində sinirlər
zədə görünür və bununla əlaqə-
li korluq və yaxud ölüm baş
verir. Zəhərlənmənin ilkin
əlamətləri bunlardır: halsız-
lıq, ürəkbulanma, mədə-
bağış pozuntusu, tempera-
turun qalxması. Bu kimi şika-
yətlər olarsa zəhərlənmə əla-
məti kimi şübhələnmək olar.
Vətəndaşlara tövsiyə olunur
ki, güvənmədikləri içkini, ye-
məyi qəbul etməsinlər".

□ **EİŞAN MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Müsavat"

**Prorektorun qətli ilə
bağlı məhkəmə
başladı - ilgincliklər
Tutulanlardan biri
əməliyyat müvəkkili olub**

"Elm və Təfəkkür Universiteti"nin prorektoru Təriyel Əhmədovun öldürülməsində təqsirləndirilən Müşfiq Atakişiyev, Dəyanət Quliyev və Samir Quliyevin cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi başlayıb.

APA xəbər verir ki, dünən Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinə hakim Siyavuş Hacıyevin sədrliyi ilə keçirilən prosesdə təqsirləndirilən şəxslərin anket məlumatları dəqiqləşdirilib.

Anket məlumatlarında qeyd olunub ki, həbs olunana qədər Müşfiq Atakişiyev Elm və Təhsil Nazirliyinin İqtisadiyyat İnstitutunun icraçı direktoru və həmin İqtisadiyyat İnstitutu nəzdində iqtisad elmləri sahəsində doktorluq dissertasiya şurasının sədri vəzifəsində çalışıb.

Anket məlumatları elan olunan zaman o da məlum olub ki, təqsirləndirilənlərdən Dəyanət Quliyev hadisə vaxtı daxili işlər orqanlarında işləyirmiş. O, 2000-ci ildən 2020-ci ilə kimi Binəqədi Rayon Polis İdarəsinin 7-ci Polis Şöbəsinə əməliyyat müvəkkili vəzifəsində çalışıb və daha sonra təqaüdə çıxıb.

Samir Quliyev isə taksi fəaliyyəti ilə məşğul olub.

Təqsirləndirilən şəxslər məhkəmə bildirişlərini almadıqlarına görə hazırlıq iclası yanvarın 17-nə qədər təxirə salınıb.

Baş Prokurorluğun yaydığı məlumata görə, "Elm və Təhsil Mərkəzi Təfəkkür Universiteti"nin prorektoru Təriyel Əhmədovun 16 sentyabr 2011-ci il tarixdə qəsdən öldürülməsi faktı ilə bağlı başlanmış cinayət işi üzrə həyata keçirilən istintaq-əməliyyat tədbirləri nəticəsində cinayəti törətməkdə təqsirləndirilən şəxslər ifşa edilib.

İbtidai istintaq zamanı həmin universitetin rektoru vəzifəsində işləmiş Müşfiq Atakişiyevin Təriyel Əhmədovu öldürməyi qohumu Dəyanət Quliyevə sifariş verməsi, sonuncunun sifarişi əsasında isə Samir Quliyevin cinayəti törətməsinə əsaslı şübhələr müəyyən edilib. Toplanmış sübutlara əsasən rektor vəzifəsində qalmasına və işgüzar nüfuzuna maneə kimi qəbul etdiyi üçün Müşfiq Atakişiyevin qisas məqsədilə pul müqabilində zərərçəkmiş şəxs Təriyel Əhmədovun öldürülməsini öz qohumu Dəyanət Quliyevə sifariş verməsi, sonuncunun isə 40 min ABŞ dolları müqabilində, habelə gələcəkdə maddi və mənəvi dəstək olmaq şərtlə bu cinayəti sifariş verdiyi həmkəndlisi Samir Quliyevin bir neçə gün zərərçəkmiş izlədikdən sonra Bakı şəhəri, Yasamal rayonunun Şərifzadə küçəsində yerləşən idman meydançalarından birində küt əşya ilə bir neçə dəfə onun baş və bədəninin müxtəlif nahiyələrinə zərbələr endirərək ölümünə səbəb olan xəsarətlər yetirməsi müəyyən edilib.

Müşfiq Atakişiyev (sifarişçi) və Dəyanət Quliyev (sifarişçi) Cinayət Məcəlləsinin 32.3, 120.2.5-ci (sifarişlə adam öldürmədə təşkilatçı), Samir Quliyev (icraçı) isə həmin Məcəllənin 120.2.5-ci (sifarişlə adam öldürmədə) maddəsilə təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb edilərək barələrində həbs qətimkan tədbiri seçilib və cinayət işi baxılması üçün Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinə göndərilib.

Qeyd edək ki, iqtisad elmləri doktoru, professor Müşfiq Atakişiyev Təfəkkür Universitetinin rektoru olub. Təfəkkür Universiteti 2017-ci ildə ləğv edilib.

Dəm qazı Azərbaycan xalqının bəlasına çevrilib. İl başladığı bir həftədir, artıq bir neçə dəm qazından boğulma baş verib. Naxçıvanda bir ailənin 3 üzvü dəm qazından zəhərlənib. Şəhər sakinləri - 1977-ci il təvəllüdlü Ruhuyyə Hacı qızı Rəsulova və onun övladları - 2000-ci il təvəllüdlü Jalə Vüqar qızı Mirzəyeva, 2011-ci təvəllüdlü Fidan Vüqar qızı Mirzəyeva evdə dəm qazından zəhərləniblər. Onlar təcili olaraq Naxçıvan Mərkəzi Xəstəxanasına yerləşdiriliblər. Qeyd edək ki, Ruhuyyə Rəsulova tanınmış jurnalistdir. Bakı Dövlət Universitetinin tələbəsi, BDU-nun SABAH qruplarının Kompüter elmləri ixtisasının III kurs tələbəsi Sənan Mahir oğlu Qasımov da dəm qazından boğularaq vəfat edib. İllərdir bu problemdən danışılır, çıxış yolları göstərilir, amma ortada nəticə yoxdur. Bunun məsuliyyəti kimin üzərindədir? Konkret hansı tədbirlərin həyata keçirilməsinə başlanılmalıdır ki, insanlar yatdığı yerdə boğulub ölməsin?

Mütəxəssislər deyir ki, dəm qazından qorunmağın ən başlıca üsulu qaz detektorlarının işlək vəziyyətdə saxlanmasıdır. Dünyanın bir çox ölkələrində qaz qurğularının detektorsuz istifadəsi qadağandır. Azərbaycanda da qaz sayğaclarında qaz detektorlarının klapanları, sayğaclarla bərabər yaşayış yerində quraşdırılmalı detektorlar da fərdi evlərin sahiblərinə təqdim olunur. Lakin bir çox hallarda vətəndaşlar səhlənkarlıq göstərir, detektorların

Dəm qazı can almaqda davam edir - "səssiz terror"u necə durduraq...

Mütəxəssislər deyir ki, dəm qazından qorunmağın ən başlıca üsulu qaz detektorlarının işlək vəziyyətdə saxlanmasıdır

mənzillərdə quraşdırılması təmin etmirlər.

Dəm qazından zəhərlənmənin səbəbləri sırasındadır bir neçə hallar durur.

Bunlar aşağıdakılardır:

- suyu qazla qızdırılan duş və vanna otaqlarında nəfəsliklərin olmaması (duş qəbul edən şəxsi nəzarətdə saxlamaq və tez-tez maraqlanmaq vacib şərtdir);

- soba ilə qızdırıcı sistemlərdə texniki təhlükəsizlik qaydalarının pozulması;

- standartda uyğun olmayan və kустar yolla hazırlanmış qızdırıcı cihazlardan istifadə edilməsi;

- sobanın qapağının vaxtında bağlanmaması;

- yanacaqda yanma üçün lazımı miqdarda havanın daxil olmaması;

- tüstü çıxarıcı boruların və tüstü bacasının yaxşı işləməməsi;

- sobanın və tüstü çəkən bacanın nasaz vəziyyətdə olması;

- sobada və borularda çatların və nasazlıqların olması;

- insanların yanğın ocaqlarında olması;

- qarayda avtomobilin işlək vəziyyətdə olması;

Dəm qazından zəhərlənən zaman ilk olaraq küt baş ağrısı, başgicəllənmə, gicgah nahiyəsində döyüntü hissiyyəti, təngnəfəslik, quru öskürək, gözədən yaş axma və müvazinin itməsi kimi hallar baş verir ki, bunu da hiss etdiyiniz zaman dərhal otağı və ya olduğunuz yeri tərk etməlisiniz. Təcili olaraq zərərçəkmişə oksigenin verilməsini təmin etmək əsas şərtdir.

Ölkəmizdə qaz paylayıcı ilə istehlakçı arasındakı bütün münasibətlər Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 12 may 2011-ci il tarixli 80 sayılı qərarı ilə təsdiq edilmiş "Qazdan İstifadə Qaydaları" ilə tənzimlənir. Qeyd edək ki, həmin qaydaların tələblərinə uyğun olaraq yeni tikilmiş binalara və fərdi yaşayış evlərinə qazın açılışına icazə verilməsi üçün nəzərdə tutulan tələblərdən biri də məhz mənzillərdə qaz detektorlarının quraşdırılmasıdır. Yeni mənzillərdə detektor quraşdırılmasa "Azəriqaz" həmin mənzillərə təbii qazın verilməsinə icazə vermir. Lakin "Azəri-

qaz"ın bu səlahiyyəti yalnız yeni tikilən mənzillərə şamilədir. Daha əvvəlki dövrdə qaz şəbəkəsinə qoşulan binalarda və fərdi evlərdə detektorların quraşdırılmasını tələb etmək "Azəriqaz"ın səlahiyyətində deyil.

Azərbaycanda da belə qurğular satışda da var. Qiyməti istehsalçısından asılı olaraq 30-50 manat arasında dəyişir. Çox təəssüf ki, insanlarımız bu kimi qurğulara pul xərcləməyə həvəsli deyil. Nəticə isə acınacaqlıdır. İnsanlarımızın hamam otaqlarında dəm qazından zəhərlənməsi mövsümü temperatur artışı ilə artır.

"Ayaq ucunda səssiz-səmirsiz gələn ölüm"ün qarşısını almaq üçün sakinlər evlərinə detektor quraşdırmalıdır.

Mütəxəssislər deyir ki, bu gün bəzi yeni çoxmərtəbəli binalarda mənzil-tikinti kooperativləri evləri qazla bağlı problemləri aşkarlayan detektorla təchiz edirlər. Bu olduqca yaxşı haldır. Yeni tikilən binalarda detektorların quraşdırılması ənənəsinə son qoyulmalıdır. Dəm qazı ilə bağlı ölüm işləri araşdırılarkən həmin cihazları quraşdıran ustalar da istintaqa cəlb edilməli, onlara xüsusi

tapşırılmalıdır ki, belə cihazları hamam otaqlarında quraşdırmaları. Ustalara müvafiq qurumlar efir vasitəsi, telekanallar və mətbuat vasitəsilə müraciət edib onları hamam otaqlarında qazla çalışan qızdırıcılar quraşdırılmaması tövsiyə etməli, müvafiq təlimatlar çatdırılmalıdır.

Usta düşünməlidir ki, qazla çalışan qızdırıcı cihazı hamamdan kənar yerdə də quraşdırmaq mümkündür və bunu etməlidir. Mənzil sahibinə də izah olunmalıdır ki, qızdırıcı cihazın hamam otağında olması vacib deyil, bunu eyvanda, həyət evidirsə yaxınlıqdakı yardımçı otaqda, hansında ki, normal ventilyasiya sistemi var, orada quraşdırmaq mümkündür. Bu zaman hamam otağına isti suyun verilməsində heç bir problem də olmur. Bu zaman mənzil sahibinin 10-20 manat əlavə xərc olacaq. Amma bu, onun və yaxınlarının həyatını dəm qazı kimi qatıldən kənar tutacaq.

Mütəxəssislər deyir ki, dəm qazından zəhərlənməmək üçün hamam otaqlarının havalandırma sisteminə də diqqət etmək lazımdır. "Dəm qazının spesifikasiy, haradasa sarımsaq kimi oxşar qoxusu var. Dəm qazı gözlərdə qıcolmaya oxşar reaksiya yaradır. Hamam otağında su-

yun fasiləsizliyi halında bunu hiss etməyə bilərsiniz. Dəm qazından qorunmaq üçün hamam otağının ölçüləri də standartlara uyğun olmalıdır. Hamamın hündürlüyü 2.20 sm, qapısı da bayıra açılmalı və aşağısında deliklər olmalıdır. Həmin deliklər vasitəsilə xaricdən havanın daxil olması, qazın yanma prosesinə kömək etməsinə hesablanıb. Çox təəssüf ki, əksəriyyət bu normativləri bilmir və ya əməl etmir. Qaz qızdırıcılarını quraşdıran ustalar bu məqamlara xüsusi diqqət etməlidirlər. Vətəndaş qızdırıcıları özü quraşdırmaqdan çəkinməlidir. Çünki müvafiq standartları bilmədiyi üçün yanlışlığa yol verə bilər. Qazla yanlış davranış isə faciə ilə nəticələnir. Bundan əlavə, gecələr qızdırıcı lazım deyilsə, mütləq söndürmək lazımdır. Çünki gecə saatlarında qaz kəsilsə, yaxud bacadakı problem səbəbindən dəm qazı formasında evə dola bilər. Bunun da sonu bəllidir. Qazı yandırma qaydasına da diqqət etmək lazımdır. Öncə odu götürmək lazımdır, sonra qazı açmaq gərəkdir. 1 kubmetr metan qazı yanan zaman 9 kubmetr hava lazım olur. Bu hava çatmayanda və ya çox olanda yanma prosesi pozulur. Bu zaman da karbon 4 oksid əvəzinə, karbon 2 oksid ayrılır və 7 dəqiqə ilə 30 dəqiqə arasında o mühitdə nəfəs alan insan zəhərlənir. Ona görə də tüstü, boru ilə xaricə ötürülməli və bu boru da damdan yarım metr hündürə qalxmalıdır".

Mütəxəssislərin sözlərinə görə təhlükəsizlik baxımından kombi sistemi ilk yerdədir. "Lakin sistemi yene də usta qurmalıdır. Kombi bacası evlərin, tikililərin daxilinə deyil, kənara çıxarılmalıdır. Bu halda tam təhlükəsizlik şəraiti yaranır".

□ **Elsən MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Müsavat"

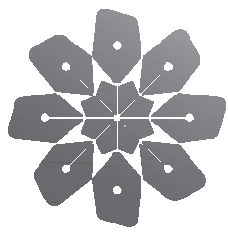
BMT Azərbaycanın iqtisadi artım proqnozunu açıqladı

Birləşmiş Millətlər Təşkilatı (BMT) 2026-cı ilə qədər Azərbaycanın iqtisadi artım proqnozunu açıqlayıb.

"APA-Economics" xəbər verir ki, bu barədə BMT-nin global iqtisadiyyatla bağlı hesabatında bildirilib. BMT 2024-cü il üzrə Azərbaycanda ümumdaxili məhsulun (ÜDM) artımın; 2,6%, 2025-ci ildə isə 2,8% səviyyəsində proqnozlaşdırıb. Hesabata əsasən, 2023-cü il üzrə Azərbaycanda iqtisadi artım 0,7% təşkil edib.

BMT-nin proqnozlarına əsasən, 2024-cü ildə Azərbaycanda orta illik inflyasiya 5,9%-dək, 2025-ci ildə isə 3,9%-dək azalacaq. Təşkilat ötən il üzrə inflyasiya proqnozunu 9,5% müəyyən edib.

Qeyd edək ki, Dövlət Statistika Komitəsinin son açıqladığı göstəricilərə əsasən, 2023-cü ilin yanvar-noyabr aylarında Azərbaycanda iqtisadi artım 0,8%, inflyasiya isə 9,4% təşkil edib.

**Azərbaycan
Respublikasının
Mədlanın İnkişafı
Agentliyi**

Gender, ailə və demoqrafiya məsələlərinin işıqlandırılması

Ötən həftə Sabirabadın Məmişli kəndində 12 yaşlı qızın özündən 20 yaş böyük kişi ilə nişanlanması xəbəri bütün ölkəni silkələdi. Az sonra azyaşlı övladını nikaha daxil olmağa məcbur edən ata polis əməkdaşları tərəfindən həbs edildi. DİN-in yaydığı məlumata görə, 1979-cu il təvəllüdlü Quliyev Mübariz Musa oğlu cinayət məsuliyyətinə cəlb edilib. Onun barəsində Cinayət Məcəlləsinin nikah yaşına çatmayan şəxsi nikaha daxil olmağa məcbur etmə maddəsi ilə polis şöbəsində cinayət işi qaldırılmaqla məhkəmə qərarı ilə 3 ay müddətinə həbs qətimkan tədbiri seçilib.

Mətbuatda gedən məlumatlara görə, Mübariz Quliyev öz həyat yoldaşı ilə də erkən nikaha girib. Belə ki, onlar evləndəndə hazırkı həyat yoldaşının 14, M.Quliyevin isə 28 yaşı olub. Hazırda M.Quliyevin 46, həyat yoldaşının isə 32 yaşı var. Onların üç uşağı var, böyük oğlu 17 yaşındadır.

Bu hadisənin ardınca Masallı rayonunda da IX sinifdə oxuyan məktəbli qızın nişanlanmaya məcbur edildiyi haqda məlumat yayıldı. DİN bu barədə məlumat yayaraq bildirib ki, məsələ ilə bağlı dərhal müvafiq araşdırma aparılıb:

"Həmin ailə müəyyən edilib və qızın valideynləri Masallı Rayon Polis Şöbəsinə dəvət edilib. Polis əməkdaşları və Rayon İcra Hakimiyyəti yanında Yetkinlik Yaşına Çatmayanların İşləri və Hüquqlarının Müdafiəsi üzrə Komissiyaın əməkdaşları tərəfindən qızın valideynləri ilə izahedici söhbətlər aparılıb, qanunvericiliyin tələbləri ona izah edilib.

Qızın valideynləri sözügedən məsələ ilə bağlı hər hansı

mərasimin keçirilmədiyini, sadəcə gələcəkdə evliliyin baş tuta biləcəyi ilə bağlı qonşuluqda yaşayan ailə ilə aralarında razılıq olduğunu bildirib. Həmçinin, araşdırma zamanı azyaşlının dərəcə davamiyyətinin də qaydasında olduğu müəyyən edilib".

DİN-dən qeyd edilib ki, sözügedən məsələ, o cümlədən yeniyetmənin təhsilinə davam etməsi mütəmadi şəkildə diqqətdə saxlanılacaq.

Beləliklə, son vaxtlar 12-14 yaşda qız uşaqlarının məcburən nişanlanmaya cəlb olunması xəbərləri artıb. Bu da cəmiyyətdə ciddi narahatlıq doğurur. Bəzi mütəxəssislər bu cür halların qarşısının alınması üçün qanunvericilikdə dəyişikliklərə ehtiyac olduğunu, qanunun evlənməyə icazə verdiyi andan nişanlanmağa icazə verilməsini, bəzilər isə valideynlərin böyük məbləğdə cərimələnməsini təklif edib.

Millət vəkili Razi Nurullayevin fikrincə, qanunvericiliyin evlənməyə icazə verdiyi andan nişanlanmağa icazə verilməlidir:

Gender, ailə, demoqrafiya

YENİ ÜSAVAT
N 1 (8374) 8 yanvar 2024

"Məktəbli qızlarını nişanlanmağa məcbur edənlər cinayət məsuliyyətinə cəlb olunmalıdır" - təklif

Deputat: "Nişanlanmanın özünün də evlənmə ilə eyniləşdirilməsi lazımdır"

"Nişanlanmanın özünün də evlənmə ilə eyniləşdirilməsi lazımdır. Qız uşağı ancaq həddi-buluğa çatandan sonra, qanunvericiliyin evlənməyə icazə verdiyi andan nişanlanmağa icazə verilə bilər. Hazırda Azərbaycanın adət-ənənəsi var, kimlərsə söyləyir, bir-birinə razılıq verirlər. Bunun rəsmi olaraq nişanlanılması, barmətinə üzük taxılması eynilə evləndirilməyə bərabər tutulub cəzalandırılmalıdır. Oğlanla qız nişanlanarkən özlərini bir-birlərinə məhrəm kimi, sahib kimi aparacaqlar. Mən bunu həm ata, həm millət vəkili, həm də partiya sədri kimi doğru qəbul etmirəm. Məncə bu qanunvericilikdə olan boşluqdur. Qanunvericiliyə dəyişiklik edilməli, bu boşluq aradan qaldırılmalıdır".

"Təmiz Dünya" Qadınlara Yardım İctimai Birliyinin sədri Mehriban Zeynalova isə qızların erkən yaşda nişanlanan ailələrin cərimələnməsini təklif edib: "Təklif edirəm erkən nişanlama tətbiq edən tərəflər hərəsi 5000 manat cərimələnsin. Daha sonra nəzarət olsun, gizlicə öz bildiklərini etmək istəyəndə həbs olunsunlar. Başqa əlac yoxdur". Hüquq müdafiəçisinin fikrincə, iqtisadi sanksiyalar bəzən heç də az təsirli olmur, xüsusən də bu, yüksək məbləğ olarsa, təbii ki, nəticəsiz ötüşməyəcək.

çilikdə olan boşluqdur. Qanunvericiliyə dəyişiklik edilməli, bu boşluq aradan qaldırılmalıdır".

"Təmiz Dünya" Qadınlara Yardım İctimai Birliyinin sədri Mehriban Zeynalova isə qızların erkən yaşda nişanlanan ailələrin cərimələnməsini təklif edib: "Təklif edirəm erkən nişanlama tətbiq edən tərəflər hərəsi 5000 manat cərimələnsin. Daha sonra nəzarət olsun, gizlicə öz bildiklərini etmək istəyəndə həbs olunsunlar. Başqa əlac yoxdur". Hüquq müdafiəçisinin fikrincə, iqtisadi sanksiyalar bəzən heç də az təsirli olmur, xüsusən də bu, yüksək məbləğ olarsa, təbii ki, nəticəsiz ötüşməyəcək.

"12 yaşlı uşağın 32 yaşlı kişi ilə nişanlanması faktı ciddi məsələ və çox ciddi sosial siqnalıdır. Uşaqların müdafiəsi mexanizmi yalnız qurumların koordinasiyalı işi deyil, həm də düşüncəni, həyata münasibəti, yaşam anlayışını əhatə edən sistemdir".

Bu fikirləri isə Vətəndaş Tədqiqat və İnkişaf İctimai Birliyinin sədri Günel Səfərova səsləndirib. O bildirib ki, ailələrin, uşağın, 32 yaşlı psixi problemlili kişinin mətbuata verdiyi müsahibəsi çox mətləblərdən xəbər verir: "Azərbaycanın Ailə nikahının yeni forması Nişan modeli ilə ört basdır edilməli deyil. Çox iş var".

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Çingiz Qenizadə mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a danışib: "Çox təəssüflər olsun ki, biz hansı əsrdə yaşadığımızı tam dərk edə bilməmişik. Hələ də mövhumatçı, yüz il bundan əvvəlki adət-ənənələri yaşatmaq istəyən valideynlər, tərəflər var. Əlbəttə ki, 12-14 yaşlı qız uşaqlarının nişanlanması xəbəri bizi çox məyus edir. Biz bu valideynlərin

ağlına, məntiqinə, dərrakəsinə şübhə ilə yanaşıırıq. Məlum məsələdir ki, nişanlanmağa məcbur edilən uşaqlar ata-anadan asılı olduqlarına görə etiraz səslərini ucalda bilmirlər, həmişə valideynlərin təzyiqi altında nişanlanmağa məcbur olurlar. Xüsusilə bu halların son vaxtlar artması daha çox narahatlıq doğurur.

Bu məsələdə kəndin müəllimləri, ziyalı təbəqəsi, icra nümayəndəsi, bələdiyyə üzvlərinin də məsuliyyəti var. Çünki kənddə nəşə baş verəndə, hadisə rəsmiləşənə qədər onlar mənavi məsuliyyət daşıyırlar.

Hesab edirəm ki, bu məsələlər ilə bağlı qanunlarda ciddi dəyişiklik edilməlidir. Nişanlanma prosesinin özü artıq evliliyə doğru atılan addımdır. Buna görə də bu yaşda nişanlanmaya görə hər iki, yəni həm nişanlayan, həm də nişanlanan tərəfin valideynləri məsuliyyətə cəlb olunmalıdır. Burada söhbət cərimələrdən getməməlidir. Əgər insanların bu cür hərəkətlərinin qarşısını maarifləmə, inzibati metodlarla ala bilmiriksə, yeni qanunlar yaradıb, həmin insanları məsuliyyətə cəlb etməliyik".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Xəlidə GƏRAY

Keyfiyyətsiz xidmət göstərən internet provayderlər - cəza tətbiq olunmalıdır...

Ekspert: "Rəqabət mühiti olduqda hər bir şirkət daha yaxşı xidmət göstərmək, müştəri məmnuniyyəti üçün investisiya edəcək"

Müasir dövrimizdə həyatımızı internet-siz təşəvvür etmək mümkün deyil. Hətta bəzi məişət cihazlarımız belə internetlə idarə olunur. Ancaq bu da faktıdır ki, insanlar bütün həyatını internetə uyğunlaşdırır, amma internet provayderlərin bəziləri tələblərə cavab vermir, keyfiyyətli və operativ texniki xidmət göstərə bilmir.

Rəqəmsal İnkişaf və Neqliyyat Nazirliyindən "Yeni Müsavat" qəzetinin sorğusuna cavabda bildirilib ki, Azərbaycanda uçota alınan operator və provayderlərin sayı 152-dir. Göründüyü kimi, heç də kiçik rəqəm deyil. Xidmətin keyfiyyətinə gəldikdə isə problemlər saymaqla bitməz...

"Azərbaycan İnformasiya və Kommunikasiya Texnologiyaların Sənayesi Assosiasiyası"nın (AİKTSA) İdarə Heyətinin sədri ekspert Elvin Abbasov "Yeni Müsavat" a açıqlamasında bildirdi ki, İnformasiya Kommunikasiya Texnologiyaların Agentliyi qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş səlahiyyətlərə əsasən provayderləri sadəcə qeydə alır. Onların cə-

zakəsmə və töhmət vermə səlahiyyəti yoxdur. İKTA hazırda təkmilləşmə dövründədir. Bildiyim qədəri ilə Azərbaycanda internet provayderlərinin daha səmərəli iş görməsi üçün vahid müqavilə, texniki bazasının gücləndirilməsi üçün müxtəlif layihələr həyata keçirilməlidir. Çağrı mərkəzləri, internet saytlarının olması gələcəkdə şərt ola bilər. Yeni qanun çağırışları gündəmədədir. Azərbaycanda internet istifadəçilərinin daha yaxşı işləməsi üçün İKTA müxtəlif səlahiyyətlər əldə edə bilər. Qurumun qanun pozuntusu, yaxud keyfiyyətsiz xidmət aşkarlandıqda provayderə cəza kəsmək və s. səlahiyyətləri yoxdur. Buna görə də hər bir provayder öz istədiyi kimi internet xidməti göstərir. Onların heç bir standartı yoxdur. Nəzarətin olması üçün isə standart olmalıdır. Standartlar isə müəyyən edilməyib. Hesab edirəm ki, provayderləri qeydiyyatla almaq üçün müəyyən standartlar olmalıdır. Belə olduğu halda standart pozulduqda hər hansı tədbir görmək mümkündür. Xatırladım ki, "Onlayn Azərbaycan" layihəsi çərçivəsində 60 faiz ailə təsərrüfatı internetlə təmin edilib (qeyd: Layihə çərçivəsində mövcud ADSL avadanlığının müasir IMS platforması ilə işləyən GPON avadanlıqla əvəz edilməsi, köhnə mis maqistral kabel infrastrukturunun optik kəbllərlə əvəzlənməsi və optik paylayıcı şəbəkənin qurulması həyata keçirilir). Lakin bu ana provayderdir. Digər provayderlərin xidməti necə göstərəcəkləri isə sual altındadır".

Ekspert hesab edir ki, keyfiyyətli xidmət rəqabətdən birbaşa asılıdır: "Azərbaycanda uzun illər monopolist sistem hökm sürür. Hər bir provayder özünəməxsus ərazi götürüb "hökmrənlik" edirdi. Hazırda belə bir situasiya yoxdur. İstənilən provayder istənilən ərazidə xidmət göstərə bilər. Təəssüf ki, provayderlər istədikləri kimi xidmət göstərirlər. Kabel çəkir, ucuz avadanlıq alır və s. Bu isə keyfiyyəti aşağı salır. Başqa ölkələrdə nəzarət ona görə var ki, keyfiyyət dərəcəsini müəyyən edən standart var. Rəqabət mühiti olduqda hər bir şirkət daha yaxşı xidmət göstərmək, müştəri məmnuniyyəti üçün investisiya

vəsində 60 faiz ailə təsərrüfatı internetlə təmin edilib (qeyd: Layihə çərçivəsində mövcud ADSL avadanlığının müasir IMS platforması ilə işləyən GPON avadanlıqla əvəz edilməsi, köhnə mis maqistral kabel infrastrukturunun optik kəbllərlə əvəzlənməsi və optik paylayıcı şəbəkənin qurulması həyata keçirilir). Lakin bu ana provayderdir. Digər provayderlərin xidməti necə göstərəcəkləri isə sual altındadır".

Ekspert hesab edir ki, keyfiyyətli xidmət rəqabətdən birbaşa asılıdır: "Azərbaycanda uzun illər monopolist sistem hökm sürür. Hər bir provayder özünəməxsus ərazi götürüb "hökmrənlik" edirdi. Hazırda belə bir situasiya yoxdur. İstənilən provayder istənilən ərazidə xidmət göstərə bilər. Təəssüf ki, provayderlər istədikləri kimi xidmət göstərirlər. Kabel çəkir, ucuz avadanlıq alır və s. Bu isə keyfiyyəti aşağı salır. Başqa ölkələrdə nəzarət ona görə var ki, keyfiyyət dərəcəsini müəyyən edən standart var. Rəqabət mühiti olduqda hər bir şirkət daha yaxşı xidmət göstərmək, müştəri məmnuniyyəti üçün investisiya

edəcək, yaxşı avadanlıq da alacaq".

Xatırladaq ki, Azərbaycanın telekommunikasiya və poçt xidmətləri üzrə tənzimləyici qurumu İnformasiya Kommunikasiya Texnologiyaları Agentliyi (İKTA) təxminən 2 ay öncə şikayət sistemini istifadəyə verib. Rəsmi məlumatda bildirilib ki, sistemin yaradılmasında məqsəd ölkədə fəaliyyət göstərən internet provayder və operatorlar haqqında vətəndaşlardan daxil olan müraciət və ya şikayətlərin operativ araşdırılması və çevik həllinə və nəzarət edilməsidir.

"E-Şikayət" adlı yeni elektron sistem ilə hüquqlar qanunla qorunan telekommunikasiya istifadəçilərinin maraqlarını müdafiə etmək, vətəndaş şikayəti axınının avtomatlaşdırılmış formada idarə olunması, istehlakçılara göstərilən xidmət keyfiyyəti, xidmət səviyyəsi, müştəri məmnuniyyəti, eləcə də müştəri təcrübəsi kimi vacib istiqamətlər üçün avtomatlaşdırılmış ölçülmə və təhlil üsullarını tətbiq etmək mümkün olacaq. Sistem vətəndaş şikayətlə-

rinə baxılması prosesinin mərkəzləşmiş sistem üzərindən aparılmasını effektiv şəkildə idarə etmək və ya şikayətlərinin həllində internet provayder və operatorların iştirak səviyyəsini və cavablandırma prosesini bütün mərhələlərdə izləməsinə təmin edəcək. Həmçinin telekommunikasiya istehlakçılarına real vaxt rejimində internet provayder və operatorlara müraciət və şikayət etmək imkanı yaradacaq.

Vətəndaş "E-Şikayət" sisteminə müvafiq link vasitəsilə qeydiyyatdan keçə bilər. Bunun üçün "İdentifikasiya nömrəsi ilə" bölməsinə daxil olaraq "Abunəçi" sahəsinə keçid edib vətəndaş üçün avtomatik yaradılmış "Abunəçi kabinetini"ndən müraciət və ya şikayətini edə bilər.

Hər bir internet provayder və operatorun sistemin idarə

edilməsi üçün təlimatlandırılmış əməkdaş müraciət və ya şikayətlərlə tanış olmaq və onu icra etmək üçün qeyd olunan linkə keçid edərək "ASAN İmza" və ya "SİMA Token" (Elektron İmza) giriş üsullarından birini seçib özünün "Operator/Provayder" sahəsinə daxil ola biləcək.

Sistem vasitəsilə ehtiyac yarandıqda internet provayder və operatorların vətəndaşlardan daxil olan müraciətlərə və ya şikayətlərə birgə baxılması, eyni zamanda tənzimləyici qurum ilə elektron formada məlumat mübadiləsinin aparılması mümkün olacaq.

Həmçinin yeni "E-Şikayət" sistemi tənzimləyici quruma internet provayder və operatorların xidmət keyfiyyəti göstəricilərinə dair bəyan etdikləri hesabatlara və digər sənədləri müqayisəli təhlil etməyə də imkan yaradacaq.

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Müsavat"

MUSAVAT

Son səhifə

N 1 (8374) 8 yanvar 2024

Alimlər qəhvənin gözənlilməz faydalarını açıqladı

Yaponiya alimləri qəhvədən müntəzəm istifadənin yaddaşı və diqqəti yaxşılaşdırdığını bildırıblər. “Springer” içkinin gözənlilməz faydalarından yazıb. Qeyd edilir ki, araşdırmanı Sukuba Universitetinin tədqiqatçıları aparıblər. Otuz gün ərzində siçanlara qəhvə, güldəfnə və yapon turpunda olan triqonelin maddəsi verilib. Daha sonra gəmiricilər “Morris” labirintinə buraxılıb və burada yaddaş qabiliyyətinin əhəmiyyətli dərəcədə artdığını göstəriblər.

Tədqiqatçıların fikrincə, qəhvənin müntəzəm istehlakı idrak funksiyasının yaxşılaşmasına səbəb olur, çünki bu birləşmə beyində qan dövranına faydalı təsir göstərir, həmçinin yeni neyronların böyüməsini stimullaşdırır və onlar arasında əlaqəni yaxşılaşdırır.

ABŞ ilk dəfə Aym səthinə enəcək özəl kosmik gəmi modulunu buraxmağa hazırlaşır

ABŞ-nin Florida ştatındakı Kanaveral burnunda “Peregrine” Aya eniş modulunu kosmosa çatdıracaq “Vulcan Centaur” raketini buraxılış üçün hazırlanırlar. KİV-in məlumatına görə, onun təqdimatı yanvarın səkkizində baş tutacaq. “Peregrine” “Astrobotic” şirkəti tərəfindən “NASA Commercial Lunar Payload Service” proqramı üçün hazırlanmışdır. “Astrobotic” layihəsi buraxılış mərhələsinə çatan ilk layihədir. Modul Aym səthində radiasiyanı əlcək, həmçinin torpaqda hidrogen və rütubətin axtarışında istifadə olunacaq xüsusi spektrometrlərlə təchiz olunub. Aya eniş fevralın 23-nə planlaşdırılıb. Eniş uğurlu olarsa, “Peregrine” Ay səthinə enəcək ilk özəl kosmik gəmi və “Apollon” proqramından sonra ilk peyk eniş modulu olacaq.

Dünyanın ən bahalı futbolçusu adyalını topdaşıyana verdi

İngiltərəli gənc futbolçu Cud Bellinqemin İspaniya kubokunun 1/16 finalında baş tutan “Arandina” - “Real Madrid” oyununda etdiyi hərəkət alqışla qarşılanıb. Belə ki, ehtiyat oyunçular skamyasında əyləşən “Real”ın yarımmüdafiəçisi öz adyalını soyuqdan üşüyən topdaşıyan uşağa verib.

İstanbulda dini mərasimdə insanlar dənizə atıldılar

Xristian inancına görə, Həzrəti İsanın vəftizinin 2024-cü ildönümü ilə əlaqədar İstanbulda Fəner Rum Patriarxlığının həyatında yerləşən Aya Yorgi kilsəsində dini mərasim təşkil edilib. Mərasimi Fəner Rum Patriarxı Bartolomeos idarə edib. Tədbirdə dualar oxunub, ziyarətə gələnlər şam yandırılıblər. Təxminən dörd saat davam edən tədbirdən sonra Haliçdə (Qızıl Buynuz buxtası) dənizdən xaç çıxarma mərasimi keçirilib. İstanbul Rum Patriarxı Bartolomeos və mərasimə qatılanlar kortec şəklində Haliç sahilinə gediblər. Patriarx Bartolomeos Haliçdə dənizə xaç atıb.

Onlarla insan xaçın arxasınca dənizə tullanıb. Xaçı dənizdən çıxardan şəxs isə Dedağağadan İstanbulla gələn Kostas Kipros olub. Xaç çıxarma mərasimi çox sayda insan tərəfindən maraqla izlənilib. Eyni zamanda mərasim zamanı geniş təhlükəsizlik tədbirləri görüldü. Haliçlə yanaşı digər bölgələrdə də xaç çıxarma mərasimləri baş tutub. “Çox xoşbəxtəm və hər kəsə ən yaxşısını diləyirəm. Bu gün xaçı çıxarmaq üçün dənizə baş vurmağa qərar verdim. Uğurlu günüdür, xaçı çıxardım. Çox xoşbəxtəm”, - deyər xaçı dənizdən çıxardan Kostas Kipros qeyd edib.

Dünyanın ən bahalı futbolçusunun bu hərəkəti kameraların obyektivindən yayınmayıb. Qeyd edək ki, “Arandina” - “Real Madrid” oyunu “Kral klubu”nun 1:3 hesablı qələbəsi ilə başa çatıb.

Zibil qutusunda dönən şans - lotereyadan külli miqdarda pul qazandı

ABŞ sakini heç nə qazanmadığını düşündüyü üçün 925 400 dollarlıq lotereya biletini az qala atacaqdı. Məlumat görə, Miçiqan ştatının Makom dairəsinin 39 yaşlı sakini əri ilə bir neçə həftədən bir müxtəlif lotereyalara bilet aldığını bildirib. Bilet almaq üçün gedən qadın lotereyalardan birinin əsas uduşunun bir milyon dollara yaxınlaşdığını görüb və bir neçə bilet almaq qərarına gəlib.

“Biz evə gələndə həmin bilete baxdım və qərara gəldim ki, bu, bilet uduşlu deyil”, - deyər o bildirib. Qadın bileti atmaq istədiyini, lakin son anda xüsusi proqram vasitəsilə yoxlamaq qərarına gəldiyini qeyd edib. Onun sözlərinə görə, ekranda 925 400 dollar məbləği görünəndə skanerin xarab olduğunu düşünüb. Qadın onu yenidən yoxlamaq qərarına gəlib və hər şey təsdiqləndikdə çox sevinib. O əlavə edib ki, pulu yeni avtomobilə xərcləyəcək, qalanını isə saxlayacaq.

Bunları bilirsinizmi?

- * Yataqdan düşərək ölmə ehtimalı iki milyonda birdir
- * ABŞ-da, yaşları 20 ilə 29 arasında olan zənci kişilərin üçdə biri ya həbsdə ya da təcridxanada saxlanmaqdadır.
- * Ortalama bir kişi, həyatının 3350 saatını fəras olmaq üçün xərcləyir.
- * Yellənən kürsüdə heç dayanmadan yellənmə rekordunu 440 saatdır.
- * Bir şüşə qırıldığında, parçalanan parçalar saatda üç min millik bir sürətlə ətrafa saçılır.
- * İnsan saç, üç kilo ağırlıq qaldıra biləcək elastiklikdədir.
- * Hər 25 nəfərdən biri aasma xəstəsidir.
- * Uran, çıpaq gözlə görülmə bilən bir planetdir.
- * Kapitan Cook, Antarktika xaric bütün qitələrə ayaq basan ilk insandır.
- * Bir okeanın ən dərin yerində, dəmir bir topun dibə çök-məsi bir saatdan uzun davam edir.
- * Bu günə qədər ölçülmüş ən böyük buz dağı, 200 mil uzunluğunda və 60 mil genişliyindədir və Belçikadan daha böyük bir sahəyə malikdir.
- * Çarlz Dikens, yuxusuzluq xəstəliyinə tutulmuşdu. Yalnız özünü şimala dönsə yata biləcəyinə inanırdı.
- * Açıq bir gecədə gözlə iki min ayrı ulduzu görmək mümkündür.

ABŞ-li hüquqşünaslardan “Google”un polisə yardım göstərməsi ilə bağlı qadağa tələbi

ABŞ-nin cinayət işləri üzrə Vəkillər Assosiasiyası və “Electronic Frontier” fondu Pensilvaniya Ali Məhkəməsindən “Google”-a açar sözlər üzrə rəqəmsal axtarışda polisə kömək etməyi dayandırmağı xahiş edib. Hüquqşünaslar hesab edirlər ki, “Google”un köməyi ilə polis istifadəçilərin şəxsi həyatına müdaxilə edir. Onların fikrincə, bu praktika Konstitusiyaya ziddir. Hüquq-mühafizə orqanları 2016-cı ildən Pensilvaniyada qadın zorlayan cinayətkarın müvəffəqiyyətlə yaxalanmasından sonra “Google” ilə işləyir. Məlum olub ki, təcavüzkar “Google” xidmətlərindən istifadə edərək qurbanın adını və ünvanını axtarırmış. Bu hadisədən sonra “rəqəmsal izləmə” praktikası geniş yayılıb. Qeyd edək ki, oktyabr ayında Kolorado məhkəməsi rəqəmsal nəzarəti qadağan etməkdən imtina edib. Eyni zamanda məhkəmə qeyd edib ki, polis bu üsula yalnız ağır cinayətlərin araşdırılması zamanı müraciət edə bilər.

Almaniyada sosializm dövrünə aid gəlinciklərdən ibarət kolleksiya satılır

Almaniyada sosializm dövrünə aid iki min oyuncaqdan ibarət kolleksiya satışa çıxarılıb. Məlumat görə, Saksoniyadan olan Henk Deykstr Avropada məşhur antikvar satıcısı olub. Almaniyanın birləşməsi və sosialist düşərgəsinin dağılmasından sonra o, sosializm dövründən qalan oyuncaqları almağa başlayıb. “Biz ADR, Çexoslovakiya və Polşadan oyuncaqlar aldığımız. Onları Qərbdə və Böyük Britaniyada satdığımız”, - deyər onun oğlu Dauve xatırlayır.

Henk Deykstr 2021-ci ildə vəfat edib. O vaxtdan bəri oğlu onun topladığı əşyaların təxminən 85%-ni satıb. Qalanlar arasında 2000-dən çox gəlincik və oyuncaq ayı kolleksiyasının olduğu qeyd edilir. Onlar Oşats şəhərindəki anbarda saxlanılır. Dauve Deykstr onu Almaniyanın ən böyük şəxsi gəlincik kolleksiyası adlandırır. O, bu yaxınlarda kolleksiyayı 59 min avroya satışa çıxarıb.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

“Yeni Musavat”ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, “Son dakika” MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ
Sifariş: 3498
Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500